

Veien til Fornybarsamfunnet

Miljø- og Klimaprogram 2018

Innholdsfortegnelse

1. Fornybarsamfunnet - et solidaritetsprosjekt	4
1.1 Sosialdemokratiet - vårt redskap	4
1.2 Våre grunnleggende prinsipper.....	5
2. Økonomien i fornybarsamfunnet.....	7
2.1 Den fornybare økonomien	7
2.2 Den sirkulære økonomien	9
2.3 Bioøkonomi	10
2.4 Delingsøkonomi	11
2.5 Et grønt og solidarisk skattesystem.....	12
2.6 Forurensere betaler- et rettferdig avgiftssystem	12
3. Det fornybare arbeidslivet.....	14
3.1 Muligheter i det fornybare arbeidslivet	14
3.2 Fremtidens yrkesfag.....	15
3.3 Staten som innovatør	16
3.4 Staten som tilrettelegger	16
4. Næringslivet i fornybarsamfunnet	17
4.1 Statlig eierskap	17
4.2 Trygt å satse grønt	18
4.3 Fiskeri.....	18
4.4 Oppdrett.....	20
4.5 Landbruk	21
4.6 Skogdrift.....	23
4.7 Prosessindustri	23
4.8 Karbonfangst- og lagring	24
4.9 IKT.....	24
5. Fornybarsamfunn i hele Norge	26
5.1 Rammene for fornybarsamfunnet	26
5.2 Grønne byer og lokalsamfunn.....	27
5.4 Klimatilpasning for å møte fremtiden	28
5.5 Grønt hverdagsliv.....	28
5.6 Fornybare boliger.....	29
5.7 Sunn og miljøvennlig mat	29
5.8 Fra avfall til ressurser	30
5.9 Plast	31
5.10 Matavfall	31
6. Grønn transport	32
6.1 Sjøtransport.....	32
6.2 Landtransport	33

6.3 Lufttransport	36
6.4 Framtidens drivstoff.....	36
7. Energi i Fornybarsamfunnet	38
7.1 Vannkraft	38
7.2 Vind.....	38
7.3 Sol	39
7.4 Nye fornybare energikilder.....	39
7.5 Lagring og transport av energi	40
7.6 Kjernekraft	41
7.7 Olje og gass.....	41
8. Naturen er for alle.....	43
8.1 Naturmangfold	43
8.2 Biologisk mangfold.....	46
9. Internasjonal klimapolitikk	49
9.1 Parisavtalen	49
9.2 Klimavoter	49
9.3 Samarbeid med Europa	50
9.4 Norden	51
9.5 Statens pensjonsfond utland	51
9.6 Nordområdene	52
9.7 Regnskog	53
9.8 Internasjonal solidaritet	54
Vedlegg A: Ordliste	56

1. Fornybarsamfunnet - et solidaritetsprosjekt

Vår visjon er at enkeltmennesker sammen skal skape et fritt og rettferdig samfunn, hvor økologi settes foran økonomi og menneskelige verdier foran materiell velstand.

AUFs visjon bygger på en grunnleggende tro på solidaritet mellom mennesker på tvers av folkegrupper, alder, økonomi og landegrensener. AUF mener at å bekjempe verdens klima- og miljøutfordringer må gjøres med bakgrunn i en solidarisk tankegang - og at dette er den eneste måten vi sammen kan gå inn i fornybarsamfunnet.

Miljø- og klimautfordringene er grunnleggende urettferdige. De som rammes hardest er de som har bidratt minst til problemet: verdens fattigste og våre barn og barnebarn. For AUF er solidariteten grenseløs, den stopper ikke ved landegrensene eller i vår levetid. De menneskeskapte klimaendringene har gitt verdenssamfunnet alvorlige utfordringer - men i utfordringer finnes også muligheter. Aldri har verden vært mer klar for et skifte. Et skifte mot et mer rettferdig samfunn, et samfunn hvor alle mennesker kan leve gode liv - nå og i framtiden.

Fornybarsamfunnet er et bedre samfunn for alle. Det er et samfunn der vi verdsetter naturen og mulighetene den gir oss, ikke utfordrer naturens tålegrense. Det er et samfunn med renere luft, bedre helse og arbeidsplasser for fremtiden. Det er et samfunn der vi verdsetter livskvalitet, ikke bare økonomisk vekst. Norge er i en unik posisjon til å bli et foregangsland mot fornybarsamfunnet. I Norge har vi kompetansen, strukturene og ressursene som trengs for å gå foran, og vi skal gjøre det sammen.

I dette programmet presenterer AUF en beskrivelse av hvordan vårt fornybarsamfunn ser ut, og hva vi skal gjøre for å få oss dit. Dette er vår generasjons store prosjekt - og AUF skal gå foran i kampen for et mer rettferdig, solidarisk og fornybart samfunn.

1.1 Sosialdemokratiet - vårt redskap

AUF er sosialdemokrater, og vi vil bruke den sosialdemokratiske verktøykassa til å ta oss inn i fornybarsamfunnet. Gjennom politisk styring og ikke markedet alene kan vi skape de endringene som trengs. Skal vi skape et fornybarsamfunn der alle er med, må vi gjøre det bygd på sosialdemokratiske prinsipper. Vi skal bruke staten for å investere stort i nye grønne

arbeidsplasser og ny grønn teknologi. Vi skal ha et lovverk som beskytter miljøet rundt oss. Vi skal bygge ut miljøvennlige togstrekninger, og satse på grønne busser, tog og ferger som skal frakte oss. Ikke minst skal vi bruke trepartssamarbeidet, konkurransefortrinnet vårt, til å ta oss inn i fornybarsamfunnet på en måte som får alle med i det grønne arbeidslivet. På veien mot fornybarsamfunnet trengs det vilje til å styre og til politisk satsing. Vi trenger sosialdemokratiet.

1.2 Våre grunnleggende prinsipper

1.2.1 Arbeid

Å holde folk i jobb og skape nye jobber er motoren inn i fornybarsamfunnet. Det er folk i arbeid som skaper verdiene våre og det er i arbeidslivet vi finner kompetansen vi trenger for omstilling. Arbeid og miljø går hånd i hånd: skal vi skape arbeidsplasser for fremtiden må vi ta vare på naturressursene våre, og skal vi kunne investere i fornybarsamfunnet må folk være i jobb.

Flere undersøkelser viser at omstilling til fornybarsamfunnet vil skape mange nye jobber hvis vi utdanner, omskolerer og investerer riktig. En av styrkene i Norge er at det har vært kort avstand mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Det gjør at vi i felleskap har skapt utvikling og innovasjon på arbeidsplassen. Vi er omstillingsdyktige og står godt rustet for morgendagens utfordringer.

Alle trengs når vi skal omstille samfunnet. Den kompetansen og erfaringen som arbeidstakere i Norge sitter på kommer til å bli helt avgjørende for å komme i mål. For AUF vil det være et hovedmål å holde folk i jobb og skape nye jobber under hele prosessen inn i fornybarsamfunnet.

1.2.2 Fordeling

Grunntanken i sosialdemokratiet er et samfunn med små forskjeller og store muligheter for alle. Ingen skal glemmes på veien mot fornybarsamfunnet, fordi alle trengs.

Fornybarsamfunnet henger tett sammen med et samfunn med små forskjeller mellom folk. Vi må ha et skattesystem som omfordeler og som gir alle mulighet til å nyte av godene ved å leve i et grønnere samfunn. Miljøpolitikken må ha som mål å også redusere forskjeller, og folk må gis mulighet til å ta miljøvennlige valg uten å oppleve en vanskelig økonomisk situasjon.

For AUF handler veien inn i fornybarsamfunnet om å endre systemet, ikke straffe folk for å ta valgene de gjør innenfor systemet. AUF vil alltid velge miljøpolitiske virkemidler som ikke skaper forskjeller, men heller gjør samfunnet bedre for alle.

1.2.3 Internasjonal solidaritet

Fornybarsamfunnet er internasjonalt, men Norge må lede an i arbeidet med å skape et grønt samfunn. Både fordi vi har mulighet til det og fordi det er rettferdig. Det handler om klimarettferdighet- å fordele ansvaret for å løse klimaproblemet på en måte som er rettferdig. I likhet med andre rike land har Norge i stor grad bidratt til å skape klimakrisa, da har vi også et større ansvar for å løse den.

AUF er internasjonallister, og mener Norge har et moralsk ansvar for å være med på å ta vår del av ansvaret for klimaendringene ved å kutte utslipp her hjemme. I Norge har vi teknologi og kompetanse som kan bidra med å skape varige løsninger for å kutte utslipp, som både kan brukes hjemme og eksporteres. I tillegg har vi en sterk økonomi som gjør det mulig for oss å kutte uten at det går utover velferden.

Internasjonal miljøkamp er også kvinnekamp. Klimaendringer rammer kvinner hardere fordi urettferdige strukturer gjør at kvinner tjener mindre, eier mindre og har mindre tilgang på naturressurser enn menn. AUF vil ha et fornybarsamfunn som bygger på likestilling mellom kjønnene. Vi vil ha en feministisk miljøpolitikk, der alle kjønn blir hørt og deltar i veien mot fornybarsamfunnet.

Norge har tatt en lederrolle i store internasjonale spørsmål før. Nå skal vi ta en lederrolle for å få verden inn i fornybarsamfunnet.

2. Økonomien i fornybarsamfunnet

Fornybarsamfunnet legger andre rammer for det økonomiske systemet enn i dag, der jordas bærekraft prioriteres foran kortsiktig vekst som fører til et overforbruk av naturressurser. AUF vil ha et økonomisk system som sikrer fremtidige generasjoner muligheten til å leve gode liv.

Dagens økonomiske system bygger opp under en grunnleggende urettferdighet der de rikeste stadig blir rikere, og de som har minst får mindre, samtidig som det stadig økte forbruket presser jordas tåleevne. AUF vil bruke skattesystemet vårt for å bekjempe ulikhet mellom mennesker, samtidig som vi vil vri norske økonomiske investeringer fra fossil til fornybar. Slik kan norsk økonomi være med på å bekjempe klimaendringer, heller enn å skape dem.

2.1 Den fornybare økonomien

I den fornybare økonomien bruker vi økonomiske virkemidler for å investere på næringer som tar oss inn i fornybarsamfunnet. Det handler om å investere og skape arbeidsplasser i nye, grønne næringer som kan sikre inntekter til fellesskapet på lang sikt. Det er et paradoks at vi fortsatt har svært gunstige ordninger til leting og utvinning av olje og gass som ikke er i tråd med klimaforpliktelsene våre, og som det er veldig usikkert om kommer til å bli økonomisk lønnsomt. Klimaloven forplikter Norge til å gjennomføre 40% utslippskutt innen 2030 og AUF mener det må gjennomføres politikk som gjør at vi når denne målsetningen.

AUF mener at Norge må slutte å utelukkende måle sine klimagassutslipp etter hvor mye vi slipper ut i Norge. Som et land som eksporterer store mengder olje og gass, og som importerer og forbruker stadig flere produkter, må vi slutte å kun regne våre interne klimagassutslipp. Derfor vil AUF at Norge skal begynne å måle klimagassutslipp i et livssyklusperspektiv, hvor man ser på de helhetlige klimagassutslippene som Norge bidrar til, gjennom blant annet import, eksport og internt forbruk.

Leterefusjonsordningen har historisk bidratt til fremvekst av mindre oljeselskaper, som ofte bygger ut mindre felt. Ulempen er at disse selskapene ofte har høyere kostnader, og produksjonen deres bidrar til et større klimafotavtrykk. AUF mener risikoen for tap nå har blitt så stor at dette ikke kan fortsette, fordi oljeprisen er spådd å være mer usikker i tiden framover fordi verden rundt oss tar i bruk fornybare energikilder i et stort tempo.

AUF ønsker å ta fordelene som petroleumsindustrien har hatt i en årrekke og gi til nye vekstnæringer. Det er nødvendig å få opp bærekraftige næringer som alternativ til petroleum som kan gi mange nye jobber. Derfor ønsker AUF at samfunnet skal ta risikoen ved utbygging og omstilling i næringslivet over en periode til de har fått bygget seg opp til å klare seg selv.

For å sikre en trygg og forutsigbar utfasing til det beste for de ansatte og næringen, mener AUF at tiden er moden for å avslutte tildelingen av nye konsesjoner. Ved å fortsette tildelingen av nye konsesjoner, legger man opp til petroleumsvirksomhet i mange tiår, noe som ikke vil være i tråd med ambisjonen om at Norge skal bli et fornybarsamfunn, og som utsetter den nødvendige omstillingen.

AUF vil

- Norge skal være et samfunn med null utslipp i 2050
- Norge skal måle klimagassutslipp i et livssyklusperspektiv
- Gi investeringsstøtte til klimavennlige næringer
- Gjøre det gunstigere å investere i klimaprosjekter
- Lage like gode skatteregler for fornybarnæringer som petroleumsindustrien historisk har hatt
- Bruke andelen fra CO₂ avgiften på sokkelen og sette disse midlene inn i Klimateknologifondet
- Øke Klimateknologifondet til 150 milliarder
- Avslutte alle særfordeler for petroleumsindustrien der fellesskapet tar kostnaden for å lete etter- og åpne nye oljefelt
- Avskaffe leterefusjonsordningen og redusere friinntekten og bruke midlene på fornybare næringer
- Fjerne regnskapsfordelene i petroleumsindustrien
- Ha en styrt avvikling av petroleumsindustrien med full avvikling i 2035
- At det ikke skal gjøres nye lete- og prøveboringer
- Avskaffe TFO-ordningen (tildeling av forhåndsdefinerte områder)
- Ha en egen oljekommisjon i Norge inspirert av Tyskland der målet er å en konkret plan for avviklingen av norsk oljeindustri

2.2 Den sirkulære økonomien

Sirkulær økonomi er et prinsipp for økonomisk virksomhet som har som mål at ressurser forblir i økonomien lengst mulig

I fornybarsamfunnet produseres og forbrukes produkter på en måte som gjør at de kan gå tilbake i kretsløpet og brukes på nytt. Målet er å ombruke, gjenvinne og ta vare på ressursene i alt som produseres. Sirkulærøkonomien lar ressursene gå i sirkler, heller enn at de forbrukes. Den innebærer også å kontrollere bruken av ikke-fornybare ressurser som mineraler og metaller, samtidig som vi klarer å balansere bruken av fornybare ressurser. AUF vil gjøre den sirkulære økonomien til en bærebjelke i norsk økonomi.

Den sirkulære økonomien innebærer at det lønner seg å reparere heller enn å kjøpe nytt, at det stilles krav til holdbarhet på det som produseres og at avfallet brukes som nye ressurser heller enn å bli sett på som en byrde. På lang sikt vil en sirkulær økonomi bidra til at det skapes minimalt med avfall, fordi alle ressursene går i sirkler der nye produkter oppstår når gamle blir ødelagt. AUF vil gjøre det lønnsomt å produsere produkter som er laget for å være sirkulære.

Samtidig vil vi gjøre tjenester og opplevelser til en større del av økonomien, fordi dette ikke skaper forbruk og igjen avfall. Vi vil gjøre det lettere for folk å gå på kino, teater og spise middag ute, heller enn å kjøpe nye klær og ting som går fort i stykker.

AUF vil

- Forby bruk av ikke-fornybare materialer i produkter der det ikke finnes en plan for gjenbruk, materialgjenvinning eller forsvarlig lagring der ressursene ikke kan gjenbrukes
- Forby miljøfiendtlige materialer som kan substitueres
- Stille krav til at bedrifter prioriterer produktdesign som øker gjenbruket og graden av materialgjenvinning
- Ha panteordninger på elektronikk og andre forbruksvarer med stort miljømessig fotavtrykk
- Innføre et utvidet produsentansvarsregister etter modell fra EE-registeret
- Fjerne miljøgebyr på verdifulle avfallstyper

- Endre norsk lovverk slik at staten selv setter strenge minimumsgrenser for holdbarhet på ulike produktgrupper
- Utvide reklamasjonsretten i sammenheng med nye myndighetsatte holdbarhetsgarantier
- Åpne for at staten kan forby salg av enkelte produkter som ikke holder holdbarhetsgarantier
- Øke miljøkompetansen i varehandelen, der kursingen skal gjøres i samarbeid med fagbevegelsen
- Gi insentiver til oppstart av reparasjonsverksteder for forbruksvarer, for eksempel klær

2.3 Bioøkonomi

Bioøkonomi er produksjon og foredling basert på fornybare biologiske ressurser som skog, jord, husdyr og planter til mat, energi, produkter og materialer.

I overgangen til sirkulærøkonomien er det viktig å finne alternativer på de områdene hvor vi har gjort oss avhengige av fossilt råstoff. Bioøkonomien bygger på at det finnes biologiske materialer som er fornybare som kan brukes til å lage produkter som i dag lages av fossile ressurser. Bruk av biomasse kan erstatte fossile materialer som drivstoff, plast og byggematerialer med et fornybart alternativ.

Bioøkonomi er en av løsningene på hvordan vi skal redusere etterspørselen etter olje og gass, rett og slett fordi de fleste petroleumbaserte produkter kan erstattes med produkter basert på naturlige råvarer.

Så lenge uttaket av biomassen ikke har irreversible konsekvenser for naturen eller det biologiske mangfoldet, vil AUF at det skal produseres varer laget av biologiske materialer. Avfallssektoren kan vokse hvis Norge satser på bioøkonomi. Det betyr for eksempel at matavfall kan omdannes til biogass for busser og gjødsel i landbruket fremfor dumping som medfører økte klimagassutslipp.

AUF vil

- Endre Bioenergiprogrammet hos Innovasjon Norge til “Energiprogrammet for land- og skogbruket” for å støtte lokal energiproduksjon, energieffektivisering og nye klimaløsninger
- Øke FoU-innsats på småskala biogassløsninger
- Ha større produksjon av norske proteiner til erstatning for soya med belgvekster som erter og åkerbønner, oljevekster som rybs og raps og produksjon av karbohydrater fra trær
- Øke forskningen på bioplast og bioenergi
- At viktige selskaper innenfor infrastruktur og energi skal være statlig eid
- Alle kommuner skal ha en handlingsplan med nullvisjon for kasting av mat

2.4 Delingsøkonomi

Delingsøkonomi er en økonomisk modell hvor konsumenter har muligheten til å låne eller leie eiendeler av andre, også mot betaling. Hovedmålet må være deling, ikke profit.

Delingsøkonomi gir mindre forbruk av ressurser ved at flere kan bruke det samme, enten det er snakk om deling av biler, verktøy, klær eller datautstyr. I fornybarsamfunnet er en større del av økonomien bygget på deling, heller enn privat forbruk. AUF vil gjøre deling til en naturlig del av hverdagen til både folk og kommuner, og ønsker samtidig å utvikle nye tjenester som kan gjøre deling enda lettere. I all delingsøkonomi skal arbeidsrettighetene som arbeidslivet i Norge er tuftet på være ivaretatt.

AUF vil

- Innføre delingsøkonomi i større grad i kommunal virksomhet
- Stille krav om bilkollektiv i nye boligprosjekter, der kollektivtilbudet ikke er tilstrekkelig
- Gjøre det enklere å etablere plattformer som gjør deling av for eksempel bil, sykkel, spark, ski og mat enklere
- Sikre et trygt og anstendig arbeidsliv også innenfor delingsøkonomien
- At statlige organer skal i samarbeid med partene i arbeidslivet, lage en plan for et organisert arbeidsliv i delingsøkonomien for å sikre et trygt og anstendig arbeidsliv

2.5 Et grønt og solidarisk skattesystem

AUF mener at veien inn i fornybarsamfunnet skal bygge på rettferdig fordeling mellom mennesker. Fornybarsamfunnet er et samfunn der alle, uavhengig av økonomi, bidrar til løsningen og der alle også får oppleve de positive effektene av fornybarsamfunnet. AUF mener at vi trenger en grønn tråd i et rødt skattesystem.

I dag er det ikke alle som føler de kan bidra til fornybarsamfunnet fordi grønne løsninger enten er geografisk utilgjengelig eller at teknologien er for dyr å ta i bruk. Vi må gjøre skattesystemet mer rettferdig både i hvordan vi skattlegger, men også i hva vi bruker skattepengene på. AUF er opptatt av at alle, uansett hvor i landet du bor og hvilken livssituasjon du er i, skal få noe igjen for omleggingen til fornybarsamfunnet. Vi ønsker derfor å beholde prinsippet om å innføre skatter som bidrar mest til å kutte utslipp, men ha en gjennomgang på hvordan vi kan ha et skattesystem som også bidrar til rettferdighet.

Alle skal med i fornybarsamfunnet. Men om alle skal ha forutsetningene for å ta grønne valg, er vi avhengig av et skattesystem der de sterkeste bidrar mest til fellesskapet, og de svakeste får nye muligheter til å lykkes. Bare slik kan vi sørge for at alle mennesker får muligheten til å velge grønt. Om vi skal klare å få ned klimagassutslippene i Norge er vi helt avhengige av et rettferdig skattesystem.

AUF vil

- Ha et skattesystem som sikrer at alle har forutsetningene for å velge grønne alternativer.

2.6 Forurensere betaler- et rettferdig avgiftssystem

AUF vil bruke avgiftssystemet for å få både bedrifter og enkeltpersoner til å ta valg som er klimavennlige. Vi vil øke avgiftene på klimagassutslipp for å fremme teknologisk nyvinning og gi Norge konkurransefortrinn inn i fornybarsamfunnet. Å innføre avgifter på forurensning og utslipp fra industrien, transporten og øvrige områder som står for store utslipp vil gi omstillingen som trengs.

AUF mener det er forurensere betaler-prinsippet som skal gjelde når avgifter innføres. Samtidig som man innfører avgifter på utslipp er det et mål å gi tilsvarende fordeler til miljøvennlige alternativer slik at overgangen går raskest mulig. Samtidig mener AUF at der det innføres avgifter må rettferdighet prioriteres slik at alle som står for like utslipp betaler det samme.

AUF vil:

- Innføre en generell CO₂-avgift på 750kr per tonn
- Innføre en karbonavgift til fordeling, der avgiftsinntekten går til støtteordninger for miljøtiltak til privatpersoner
- Styrke «forurensere betaler»-prinsippet i miljøretten

3. Det fornybare arbeidslivet

Det fornybare arbeidslivet

Der jobbene bidrar til å kutte i utslipp eller er utslippsnøytrale, enten det gjelder avfall eller klimagasser, gjennom å ta i bruk ny teknologi basert på fornybare energikilder som vind, vann og sol.

Skal vi løse klimakrisa må vi ha en grønn tråd også i arbeidslivspolitikken. Norge er nødt til å omstille arbeidslivet slik at mange flere jobber i fornybare næringer. AUF mener at en slik omstilling må ta hensyn til både mennesker og arbeidsplasser, og at den overgangen til fornybarsamfunnet kun kan skje gjennom fellesskap og god dialog mellom partene i arbeidslivet og staten.

Trepartssamarbeidet har vært viktig for store samfunnsendringer i Norge i lang tid. AUF ønsker å bruke dette til å sette fart på overgangen til det fornybare arbeidslivet. Det handler om å løfte klima og miljø på dagsorden under lønnsoppgjør og at overgangen skjer basert på et system der trygghet og gode arbeidsvilkår ligger til grunn.

3.1 Muligheter i det fornybare arbeidslivet

Det er et stort, ubenyttet potensiale for arbeidsplasser i fornybarsamfunnet. AUF vil legge til rette for å skape 100 000 nye klimajobber sånn at alle kan være med inn i fornybarsamfunnet.

Petroleumsnæringen holder viktige arbeidsplasser for Norge. Sakte, men sikkert har vi opparbeidet oss en kompetanse gjennom aktiv satsning på oljeindustrien som har gjort oss verdensledende i det internasjonale markedet. Skal vi lykkes i å skape fornybare arbeidsplasser er kompetansen fra oljenæringa helt sentral.

Fagskolene må vinkle sine utdanninger i en klimavennlig retning. For alle som har lyst til å ta en høyere utdanning og omstille seg til det fornybare arbeidslivet må universitetene åpnes opp i form av at kurs og utdanninger gjøres tilgjengelig for folk i jobb, både med og uten studiekompetanse.

AUF vil:

- Gi insentiver slik at bedrifter gir påfyll med grønn kompetanse til sine ansatte
- Gi anledning til å ta grønn utdanning innenfor rammene av permitteringsregelverket
- At høyere utdanningsinstitusjoner oppretter korte utdanningsløp rettet mot klima og miljø for folk som allerede er i jobb
- Lage egne innovasjonstøtteordninger for ansatte i oljenæringa
- Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot fornybare næringer
- Utvide adgangen til å ta relevant utdanning samtidig som man mottar dagpenger
- Opprette valgfag og linjer som omhandler klima, miljø og forbereder elever på å gå inn i grønne arbeidsplasser (lik petroleumslinjer)
- Innføre og vektlegge opplæring på ressursbruk og kildesortering innenfor videregående opplæring

3.2 Fremtidens yrkesfag

For at Norge skal kunne gå over til å bli et fornybarsamfunn er vi avhengig av å utdanne dyktige fagarbeidere. Norske fagarbeidere er i dag i verdensklasse, noe som gir norsk industri et viktig konkurransefortrinn. AUF mener at det nå er viktig at man satser tungt på yrkesfagene, og at man skaper miljøbevissthet hos morgendagens fagarbeidere.

For yrkesfagelever skjer mye av læringen ute på bedriftene. Det er derfor viktig at man stiller krav samtidig som man belønner de bedriftene som tar sitt samfunnsansvar på alvor. I dag er det slik at bedrifter opererer med faglige ledere som skal følge opp elevene som går i lære. Det må stilles krav om at de faglige lederne skal følge lærlingen gjennom hele læretiden.

AUF vil:

- Innføre kursing av faglige ledere på arbeidsplassen med særlig vekt på klima og miljø
- At det opprettes flere skoleplasser innenfor linjer som klima- energi- og miljøteknikk og naturbruk med energi- og miljøfag
- Legge til rette for yrkesfagopplæring i integrert samarbeid med bedrifter innenfor miljø og energi
- At utstyr som benyttes på yrkesfag skal være moderne og miljøvennlig, etter dagens standarder.
- At rådgivere tar med omstillingen til fornybarsamfunnet i sin vurdering av anbefalte utdanningsvalg
- Oppdatere bygg- og elektrolinjene til å ha et større fokus på miljø og klima

- Det offentlige må tilby flere læreplasser innenfor klima, energi og miljø

3.3 Staten som innovatør

Staten har et særlig ansvar for å finne de nye løsningene som bidrar til et grønt arbeidsliv i Norge. Først og fremst handler det om at staten har et evighetsperspektiv, noe som gjør at vi kan ta større risiko på kort sikt og tenke mer langsiktig enn private bedrifter.

Staten må kutte klimagassutslipp i egne virksomheter, samt stille offensive krav i anbudsprosesser og ved innkjøp av varer og tjenester.

Staten eier og styrer i dag flere store selskaper som har en viktig rolle i overgangen til det fornybare arbeidslivet. AUF mener staten bør bruke dette eierskapet til å investere i ny teknologi og innovasjon som leder til fremtidens klima- og miljøløsninger.

AUF vil:

- At staten investerer i klimaløsninger gjennom det offentlige eierskapet
- At staten skal ligge i front på å innføre miljøkrav for offentlige investeringer
- At staten skal kjøpe brukt og reparere så langt det lar seg gjøre

3.4 Staten som tilrettelegger

Staten er den viktigste aktøren i arbeidet med å tilrettelegge for en grønn overgang i arbeidslivet. I praksis betyr det at staten bør stille høyere klima- og miljøstandarder i forbindelse med investeringer og store innkjøp enn hva som kanskje er lønnsomt i dag, nettopp fordi det bidrar til å fremme innovasjoner og teknologi som næringslivet også nyter godt av på lang sikt.

Utdanning og forskning gjennom forskningsinstitusjoner og i samarbeid med næringsliv og industri er svært viktig for å få til innovative løsninger som sikrer overgangen til det fornybare. Det er viktig at staten gir forutsigbare rammevilkår til næringslivet fordi det bidrar til at flere bedrifter våger å investere i grønn teknologi som gir nye arbeidsplasser på sikt.

AUF vil:

- Vekte miljøhensyn ved offentlige anbud med 50%
- Stille krav om nullutslipp på byggeplasser og på sikt i industrien
- Gjøre det enklere for bedrifter å motta forskningsmidler til klima- og miljø formål

4. Næringslivet i fornybarsamfunnet

Norge har mulighet til å ta en lederrolle i å forme fremtidens næringsliv og industri. Gjennom å tenke nytt og samtidig bruke den verdensledende kompetansen vi har, kan vi skape nye næringer og videreutvikle næringene vi allerede har til å bli grønnere og mer nyskapende inn i fornybarsamfunnet. Med et grønnere næringsliv kan vi få mer ut av ressursene våre og skape vekst samtidig som vi kutter utslipp og tar vare på naturen.

4.1 Statlig eierskap

Norge har lang tradisjon for å eie selskaper som driver innen spesielt viktige samfunnsområder. Det statlige eierskapet gjør at viktige kompetansemiljøer som ellers ville forsvunnet til utlandet forblir i Norge. Eierskapet er viktig for å ha arbeidsplasser i hele landet og sikre inntekter til fellesskapet, men også for å vri næringslivet mot det fornybare. AUF mener staten må bruke sitt eierskap i bedrifter til å skape fortgang i overgangen mot fornybarsamfunnet.

AUF ønsker mer statlig eierskap innenfor kritiske samfunnsområder som energi. Derfor ønsker vi å gjøre Equinor til verdensledende selskap på offshore vind og vi vil øke statens engasjement i innovative klimaløsninger gjennom Fornybar AS. Vi vil også styrke Statkraft som en global vannkraftprodusent.

AUF vil jobbe med bærekraftige løsninger innenfor alle bransjer der staten er eier. Eksempelvis vil vi bruke Posten som middel for å få til grønnere godstrafikk, SAS og Avinor til å kutte utslipp i flytrafikken og Yara må gjøres til produsent av verdens mest klimavennlige gjødsel.

AUF vil:

- Bruke statlig eierskap aktivt i overgangen til fornybarsamfunnet
- Stille krav til at statlige selskaper setter de mest ambisiøse miljøstandardene i sine bransjer
- Gjøre Equinor til et verdensledende selskap innenfor offshore vind
- Gi en betydelig startkapital til Fornybar AS slik at selskapet kommer i gang
- Gjøre Statkraft til en global vannkraftprodusent
- Equinor skal trekke seg ut av prosjekter som omhandler skiferolje
- Sikre fortsatt norsk statlig eierskap

4.2 Trygt å satse grønt

Nye arbeidsplasser i nye næringer er en nødvendig del av fornybarsamfunnet. Derfor må staten spille på lag med gründere og legge til rette for entreprenørskap. Derfor vil AUF styrke de økonomiske støtteordningene og gründerprogrammene til Innovasjon Norge og øvrige offentlige inkubatormiljøer. Dessuten bør vi øke overføringene til klimateknologifondet, fordi dette vil gjøre grønne næringer mer attraktive.

AUF vil

- Styrke Enova økonomisk
- At Enova i større grad skal finansiere store og sektorovergripende prosjekter
- Styrke Innovasjon Norges klimaprogrammer
- Innføre standarder for maksimal CO₂-intensitet ved alle typer vareproduksjon
- Utvikle næringsklynger som arbeider med å redusere klimagassutslipp og ressursbruk
- Løfte frem flere klima-, energi- og miljørettede innovasjonsklynger
- At Enova aktivt skal forske på tiltak som reduserer klimaavtrykk i industrien

4.3 Fiskeri

AUF vil ha en bærekraftig fiskerinæring med null utslipp og som forvalter havets ressurser med tanke på fremtidige generasjoner. Vi vil videreutvikle kystfisket som driver med sesongbasert garn- eller linefiske, fordi det er mer energieffektivt og bærekraftig enn trålfisket som leverer til mottak på land store deler av året. Vi ønsker å stille tøffe miljøkrav til det svært forurensende trålfisket og gi støtte til utvikling av elektriske løsninger i fiskeriene.

Bifangst, tap av redskaper og påvirkning på havbunnen er noe av det som gir størst konsekvenser for miljøet og økosystemene. AUF mener at konsekvensene for dem som fisker ulovlig med stor bifangst skal bli større. Videre må vi gi støtte til utvikling av miljøvennlige redskaper, stille krav om innrapportering ved tap av redskaper og forplikte næringa til å samle avfall langs kysten.

Kjemikaliebruk i fiskerinæringen har store miljøkonsekvenser. AUF vil derfor øke forskningen på konsekvensene av kjemikaliebruk i fiskerinæringen og forby kjemikalier som skader miljøet og livet i havet.

Leveringsplikten for torskestrålene kan sørge for at ressursene i havet kommer den kystnære befolkninga til gode, blant annet gjennom helårs arbeidsplasser langs kysten. AUF vil bevare leveringsforpliktelsene og sikre at det etterleveres.

I dag er store mengder med svinn et stort problem i fiskeriene, og råvarer som ellers kunne kommet til nytte blir kastet. I fiskerinæringen stammer store deler av det som regnes som svinn fra dårlig kvalitet. Likevel er det mye av det som i dag går til svinn som kan brukes på andre områder som biodrivstoff, biobrensel eller animalsk fôr.

For å sikre at de kommende generasjonene har like muligheter må det føres en mer bærekraftig satsing på fiskeri, der det legges mer vekt på en økosystembasert fiskeriforvaltning. I økosystembasert fiskeriforvaltning blir føre-var-prinsippet lagt stor vekt på, og det blir sett mer helhetlig på interaksjonene mellom artene i økosystemet.

AUF vil:

- At næringa forplikter seg til å fortsatt bidra til opprydningsaksjoner av forurensning fra annen menneskelig aktivitet langs kysten
- Elektrifisere og bevare sjarkflåten
- Øke energieffektiviteten pr kilo fisk på de minst energieffektive fartøyene
- Innføre strengere konsekvenser ved ulovlig bruk av redskap
- Stille krav om innrapportering ved tap av fiskeredskaper
- Innføre en panteordning for gamle og ødelagte fiskeredskap og fartøy
- Utvikle redskap som er mer skånsomme mot havbunnen
- Gi støtte til utvikling av selvoppløsende fiskeredskaper
- Kartlegge og forby kjølemedier med negativ påvirkning på miljøet
- Styrke leveringsforpliktelsene
- Forby engangspplast i fiskeriproduksjon
- Forby bentisk bunntåling
- Gi mer støtte til utvikling av nye produksjonsmetoder for tang og tare
- Ha en økosystembasert fiskeriforvaltning
- Redusere svinn i fiskeriene
- At råvarer fra havet som er skadet eller på annen måte uegnet for menneskemat skal brukes til biodrivstoff, biobrensel, animalsk fôr eller andre bruksområder

4.4 Oppdrett

AUF ønsker å satse på oppdrettsnæringa, men ser utfordringene oppdrettsnæringa kan skape for miljøet og nærområder. Vi ønsker å videreutvikle næringa til å ta et større ansvar for å redusere utslipp og fjerne negative miljøkonsekvenser. AUF mener at hensynet til villaksbestanden og havets tåleevne avgjør hvilke rammer oppdrettsnæringa skal få lov å vokse innenfor. Vi vil ha en bærekraftig økning av antall anlegg der det stilles strenge miljøkrav.

Den største trusselen for lakseoppdrettet er lakselusen, og lus er en trussel i så og si alle oppdrettsanlegg. Teknologien utvikler seg sakte, og det jobbes med løsninger på utfordringen. Det er store utfordringer knyttet til fiskehelse og lakselus som bare vil bli større etterhvert som næringen vokser. I samarbeid med oppdrettsaktørene i Norge må man ved politiske tiltak finne gode løsninger på disse utfordringene.

Ved å ha lukkede oppdrettsanlegg vil man kunne samle inn lus og annet uvedkommende og kvitte seg med det på en miljøvennlig måte, slik at det ikke slippes ut i havet. I lukkede anlegg i sjø, kan man skjerme oppdrettslaksen mot lus og i tillegg redusere rømming. Dette gjøres med en tett barriere som skiller laksen fra vannet rundt anlegget.

Det må gjøres viktige grep i oppdrettsnæringen for fremtiden: rømmingskontrollene må skjerpes, og vi må få flere rømningssikre anlegg. Konsesjonene må tidsbegrenses for å sikre at naturressursene våre eies av fellesskapet. AUF ønsker også å øke den bærekraftige sjømatproduksjonen i alle kategorier. Vi vil derfor ha mer investering i nye prosjekter innenfor tang og tare, skjell og andre arter enn laks.

AUF vil:

- Gjøre grenseverdiene i trafikklyssystemet strengere
- Gjøre oppdrettskonsesjonene tidsbegrensede
- Innføre avgift på bruk av felles fjordarealer
- At det gjennomføres 12 årlige eksterne kontroller av fiskehelse i alle anlegg
- Det skal forskes mer på plantebasert og karbonbasert fôr i oppdrett
- At lakseanlegg som innen 2020 ikke er rømningssikre blir pålagt merking
- At alle anlegg skal være rømningssikre innen 2022
- At alle anlegg skal være lusefrie innen 2025
- Innføre en lakselusavgift
- Begrense bruken av antibiotika i oppdrettsnæringa

- Forske mer på oppdrett av nye sjømatarter
- At alle anlegg langs kysten skal kobles på landstrøm
- Begrense muligheten regjeringen har til å overstyre faglige råd i grunnlaget for trafikklyssystemet
- Innføre miljøundersøkelse på oppdrettsanlegg før og etter produksjon
- Øke bruken av leppefisk fremfor kjemiske midler i kampen mot lakselus
- Forske mer på lakselusfjerning
- At oppdrett ses i sammenheng med fiske i gitt område, der sistnevnte skal prioriteres i arealbevilgning
- At alle oppdrettsanlegg innen 2040 skal være helt lukket
- At all rømming av fisk fra oppdrettsanlegg bøtes selskapet for en gitt sats per rømming
- At det skal bevilges goder i form av skattelettelser til selskap og oppdrettsanlegg der de blir mer miljøvennlige
- At det i samarbeid mellom stat og næringen legges til rette for kontrollert vekst som ivaretar miljø, bærekraftighet og fiskevelferd
- Styrke arbeidet med å kartlegge fiskefelt før åpning av oppdrettsanlegg
- Forske mer på aquaponics
- Samarbeide med næringslivet for å få til gode rensemetoder i landbaserte anlegg

4.5 Landbruk

AUF ønsker å satse på norsk matproduksjon, og vil gjøre landbruket mer bærekraftig og fremtidsrettet. Omlegging til et bærekraftig landbruk har stort potensiale for å binde karbon i jorda, øke fruktbarheten og kutte klimagassutslipp. AUF ønsker økt bruk av naturgjødsel, og at gjødslingen på de store brukene må foregå med større presisjon. Vi vil ha et tak for giftstoffer i matproduksjon og ar gårdsdyr som hovedregel skal fores på norskprodusert for. AUF vil redusere svinn i norsk landbruk, og sørge for at spiselig mat som i dag kastes, kommer til nytte.

I Norge er rundt 3 prosent av landområdene dyrkbar mark. 1 prosent er matjord av kvalitet til å dyrke korn og andre matvarer vi kan spise direkte fra jorda som frukt, grønnsaker og bær. Matjorda er en sårbar ressurs som vi må forvalte på en god måte for å sikre fremtidig matproduksjon. Den beste matjorda ligger rundt de største byene, og hvert år forsvinner det 6 kvadratkilometer dyrkbar mark i Norge. Dette er et areal som tilsvarer 1500 fotballbaner.

Kravene om vern av matjord må være ufravikelige. Vi har ikke råd til å kaste bort en så viktig ressurs.

Genmodifisert matproduksjon er en metode for å dyrke mer mat på mindre tid. Med genmodifisering kan man produsere nok mat og samtidig begrense for eksempel areal- og vannforbruk. Samtidig kan GMO utgjøre en fare i form av uforventede konsekvenser i møte med naturen. AUF mener at vi må støtte opp om teknologi som kan føre til et mer effektivt og bærekraftig landbruk. Føre var-prinsippet ligger til grunn.

AUF vil:

- Tilskuddsordningen der det gis støtte til bønder som bruker presisjonsgjødsler, bør gjøres nasjonal og varig
- Øke andelen av økologisk landbruk og bruk av naturgjødsel i Norge
- Stille strengere krav til sprøytmiddelbruk i norsk landbruk
- At gårdsdyr som hovedregel skal fores på norskprodusert kraftfôr framfor importert kraftfôr
- Stille krav om at kraftfôr ikke skal komme fra regnskogsområder
- At det bevilges midler til å forske på kombinasjonseffekter for å finne ut hvilke konsekvenser samlingen av ulike giftstoffer kan være
- At Norge skal være mer restriktive i bruken av insektbekjempende giftmidler
- At det skal forskes videre på genmodifisert mat
- At reglene for GMO endres i tråd med bioteknologinemdas anbefaling
- At det jobbes for en gradvis omlegging til at norsk landbruk blir bærekraftig gjennom incentivordninger
- Endre definisjonen av selvforsyningsgraden til å sikre nødvendige næringsstoffer befolkningen trenger og ikke ut i fra enkeltprodukter
- Utrede muligheten for miljødifferensiering av produksjonsstøtten, slik at jordbruksarealet brukes mest miljøeffektivt
- At Norge går foran på å forske på alternative proteinkilder
- Ha ambisiøse nasjonale mål for jordvern
- Det må utredes et avgiftssystem for omdisponering av dyrka og dyrkbar jord
- Et strengere regime for å ivareta jordvernet må forankres i Jordloven og plan- og bygningsloven
- Ved dispensasjonssøknader må det stilles krav om at kommunene utreder bruk av alternative arealer eller fortetting av bygningsmassen
- Opprettholde de nasjonale kornlagrene

- Forske mer på vertikale gårder, og få til flere prøveprosjekter før 2020
- Stille strengere krav til omdisponering av matjord
- Endre miljøtilskuddet i landbruket etter modell fra Østerrike
- Vri produksjonsstøtten til produksjon av vegetabilsk mat
- At det opprettes et krisefond med formål om å ivareta landbruket i ekstremvær
- Alle nye landbruksmaskiner og andre redskaper i landbruket skal være utslippsfrie innen 2025
- Bønder skal få kompensasjon fra staten ved arkeologiske utgravinger av kulturminnefunn

4.6 Skogdrift

Skogen er blant våre viktigste ressurser og kan spille en stor rolle inn i bioøkonomien. AUF mener at Norge må bli et foregangsland på bruk og utnyttelse av skogen. Skogressursene blir spesielt viktige når det gjelder å få ned utslipp i byggenæringa og som innsatsfaktor i alternativer til oljebaserte produkter. Vi vil også plante mer skog for å redusere klimagassutslipp.

AUF vil:

- At varer som jern og betong skal brukes i mindre grad i byggsektoren til fordel for nordisk tre
- At subsidieringen av skognæringen økes, og at disse subsidiene skal favorisere plukkhogst og nydyrking av skog
- At skogområder i større grad åpnes for hogst og nyplanting
- Legge til rette for økt bruk av jernbane og sjø for tremassetransport
- At treforedlingsindustrien får statlige økonomiske midler til omstilling og langsiktig planlegging

4.7 Prosessindustri

Moderne prosessindustri er en del av løsningen i fornybarsamfunnet. AUF mener det er viktig å bruke kompetansen vi har til å utnytte råvarer i Norge og vil foredle mest mulig av råvarene våre i Norge. Ved å slippe transport til utlandet, sparer vi store klimautslipp. Når prosessindustrien ligger i Norge kan den underlegges strenge norske miljøkrav. AUF har derfor som mål å bevare mest mulig prosessindustri i Norge.

AUF vil:

- Satse på avanserte bioraffinerier
- Legge til rette for flere samforbrenningsanlegg
- Stille strenge miljøkrav til prosessindustrien
- Stimulere til etablering av industrielle symbioser
- Sikre at norske naturressurser i minst mulig grad foredles i utlandet
- Videreføre CO₂-kompensasjonsordningen, men på sikt trappe den ned når nullutslippsmålene i industrien er nådd

4.8 Karbonfangst- og lagring

Karbonfangst- og lagring (CCS) er en viktig del av å begrense utslippene til atmosfæren på veien mot fornybarsamfunnet. Denne teknologien gjør det mulig å kutte klimagassutslipp også innenfor sektorer der det i dag ikke finnes reelle alternativer til fossile brenslere. CCS er et område der Norge har betydelige konkurransefortrinn fra petroleumsindustrien som gjør at dette kan bli ny næring i tida framover.

AUF vil:

- Forske på ny karbonfangstteknologi
- Bevilge midler til planleggingsperioden for Norcem, Yara og Klemetsrud
- Utvikle CO₂-lager og etablere finansieringsordning som for eksempel CO₂-pant
- Gi investeringsstøtte til første anlegg med CCS innen hver industrigren
- Realisere en verdikjede for CO₂-håndtering med tre fullskala fangstanlegg innen 2022
- Bidra med finansiering av drift av karbonfangst og lagringsanlegg for alle anlegg i perioden 2020-2025

4.9 IKT

IKT er en næring som kan skape store verdier uten å forbruke store mengder med naturressurser, og det er samtidig en næring der vi har konkurransefortrinn. Norge har fagmiljøer og en stor kompetansebank på feltet. Vi har også alle forutsetninger for å bli en global eksportør av grønn datalagring. Nesten 100 prosent av strømmen vår er fornybar og utslippsfri og vi har et klima som gir mulighet for naturlig nedkjøling. Derfor ønsker AUF at staten skal satse aktivt på grønne datalagringscentre.

AUF mener at næringa fremover må utvikles gjennom styrking av utdanningstilbud og gode rammevilkår. I tillegg må det tilrettelegges for utbygging av høyhastighetsbredbånd over hele landet.

AUF vil:

- Satse på IKT-næringen i Norge gjennom økt antall studieplasser, økt finansiering av forskning og ved å integrere IKT-bedrifter i utdanningsløpet
- Bygge høyhastighetsinternett over hele landet
- Satse på miljøvennlige, digitale innovasjoner
- At staten skal satse aktivt på og drifte grønne datalagringscentre
- Styrke norske fagmiljøer innenfor IKT med mål om å på sikt forby offentlig sektor å outsource digital kompetanse til land utenfor Norden
- Opprette et datalagringscenter eid og driftet av staten Norge hvor offentlige bedrifter og organer kan lagre sin informasjon i en offentlig eid sky
- Bevilge midler til global bredbåndsutbygging med spesielt fokus på land under utvikling og områder med svært dårlig infrastruktur
- At Norge skal bli en storleverandør av dataløsninger og programvare

5. Fornybarsamfunn i hele Norge

Alle mennesker i hele landet skal få ta del i fornybarsamfunnet. Norge er mangfoldig, men overalt er det mulig å finne løsninger som gjør hverdagen mer miljøvennlig- hvis vi bruker fortrinnene som finnes, og ikke minst får frem alle de gode ideene folk i Norge sitter med.

5.1 Rammene for fornybarsamfunnet

Fornybarsamfunnet legger andre rammer rundt samfunnet enn de vi har i dag, der naturens tåleevne settes foran størst mulig økonomisk vekst og forbruk. For AUF er det viktig å få denne tankegangen inn i lovverket vårt, fordi lovverket i stor grad er med på å bestemme rammene for samfunnet. Norge har tjent seg rik på petroleumsnæringen. Derfor har vi et særskilt ansvar for å prioritere klimaet og miljøet. Det må gå en grønn tråd gjennom vårt lovverk der den norske stat må forplikte seg juridisk til å forbedre klimaet og miljøet.

Menneskers livskvalitet er også med på å legge rammer rundt samfunnet vi lever i.

Livskvalitet betyr hva som gjør livet godt å leve, hva som gjør at vi opplever mening og trivsel i hverdagen. AUF mener at hva som gir oss økt livskvalitet bør ligge til grunn når vi gjør politiske beslutninger, ikke bare hva som er økonomisk lønnsomt på kort sikt. Opplever folk livskvalitet mestrer de livet bedre, står lenger i jobb og har bedre helse, som er bra for samfunnet på lang sikt.

AUF vil:

- Innføre en ambisiøs klimalov som lovfester prinsippene i Parisavtalen
- At de internasjonale klimamålene skal bli juridisk bindende for staten og medføre sanksjoner ved brudd
- At Norge skal opprette et nasjonalt klimabudsjett- og regnskap som er oppe til behandling sammen med Statsbudsjettet hvert år
- At alle kommuner skal ha et klimabudsjett og et klimaregnskap som er oppe til behandling hvert år
- Innføre livskvalitet som et nytt overordnet politisk mål i fornybarsamfunnet
- At folkehelseinstituttet hvert år legger frem en rapport om livskvalitet som bakgrunn for politiske beslutninger i det kommende året
- Straffe miljøkriminalitet hardere
- At alle kommuner skal beregne klima og miljøkonsekvenser av alle forslag til politisk behandling

5.2 Grønne byer og lokalsamfunn

Norge består av mange små lokalsamfunn og større og mindre byer. For å få til grønne lokalsamfunn er det viktig at alle rollene i lokalsamfunnet er med, både frivilligheten, næringslivet og det offentlige. AUF vil belønne de som kutter i sine klimautslipp og omstiller.

Norske storbyer har mulighet til å bli helt utslippsfrie og kan lede an nasjonalt og internasjonalt på vei mot fornybarsamfunnet. I fremtidens storbyer er menneskene i sentrum, ikke bilene. Byggene produserer egen energi, det er satt av plass til grønne lunger og urban matproduksjon, og havnene er ledende på grønn maritim teknologi.

AUF vil:

- Ha et eget klimaomstillingsprogram for små og mellomstore lokalsamfunn
- Ha belønningsordninger til hjørnestensbedrifter i små lokalsamfunn som omstiller og kutter klimautslipp
- Doble antall mil med gang- og sykkelvei som bygges i året
- At alle kommuner skal ha tilgang på en klimarådgiver
- Gi utviklingsmidler til grønne innovasjonsprosjekter
- At alle nye tjenestebiler kommuner går til anskaffelse av skal være fossilfrie eller nullutslippskjøretøy
- At kommuner skal være tilknyttet et ombrukssenter
- At kommunene skal legge til rette for å låne ut flere produkter enn bøker, gjennom frivillighetssentraler og lignende
- At alle større byer skal ha bysykler
- Ha bilfrie sentrum i de største byene innen 2025
- At alle nye bygg bygges etter de mest ambisiøse miljøkravene
- Bygge ut fjernvarmeanlegg i alle store byer
- Gjennomføre et stort prosjekt med urbant landbruk i de største byene
- Ha panteringer på alle kommunale avfallsbeholdere
- Innføre regionale planleggingsråd som skal koordinere samfunns- og transportutvikling der hele transportkjeden ses i sammenheng
- Gi støtte til utvikling av et "last-mile"-transporttilbud mellom reisendes start- eller sluttdestinasjon og der foretrukne kollektivtilbud begynner
- Tilrettelegge for at industri- og lagerbygninger skal benytte solcelleløsninger på takene

- At flere kommuner og fylkeskommuner bør gjøre om sine transportselskap til mobilitetsselskap

5.4 Klimatilpasning for å møte fremtiden

Klimaendringene vil ikke bare få konsekvenser for mennesker i andre land. Også vi i Norge er avhengig av å tilpasse oss de endringene vårt samfunn vil oppleve. Med store temperatursvingninger flere steder, samt mer ekstremvær og økt flomfare, er det viktig at man fremover arbeider med klimatilpasning. Det handler om at man i større grad må innrette samfunnet slik at man er bedre rustet til å møte fremtidens utfordringer forårsaket av klimaendringer.

AUF vil

- At staten starter en storsatsning på klimatilpasning i landets kommuner
- Styrke tilskuddsordningen for klimatilpasning under miljødirektoratet
- Opplyse kommunene og fylkeskommunene om ordningen og hvordan man bør arbeide med klimatilpasning lokalt
- Styrke midlene til flom- og rassikring i Norge
- At norske kommuner forpliktes til å etterfølge målet om oppgradering av 1% av vann- og avløpsrør i året utenom rør som er yngre enn 50 år
- At prinsippet om selvkost kan brytes om nødvendig oppgradering av rørnett vil føre til særskilt økning i kostnader for innbyggerne, og at man da kan tilegne flere midler over budsjett

5.5 Grønt hverdagsliv

AUF vil gjøre det lettere for folk i Norge å kunne ta miljøvennlige valg i hverdagen. Da må de miljøvennlige alternativene være enkle å få tak i og lønne seg å bruke. Det handler om alt fra å gjøre det lett å få tak i kortreist mat, at du kan gjenvinne avfallet ditt, og at bussen koster mindre og går oftere.

Mindre forurensing gir mindre helseplager og bedre livskvalitet. AUF mener det er en politisk oppgave å sørge for at alle har tilgang på frisk luft og ren natur. For å sikre at befolkningen skal kunne ha en grønn helse framover i tiden må det være et tettere samarbeid mellom forbrukerne og tilsynene. Det må også være god informasjon om de miljøvennlige alternativene.

AUF vil:

- At alle produsenter er pålagt å opplyse om produkters levetid
- Gi omstillingsmidler til bedrifter som vil gjøre produktene sine mer miljøvennlige
- Innføre et nasjonalt ungdomskort på kollektivtransport til 200 kroner
- Bevare naturområder som alle har tilgang til
- At helse alltid prioriteres før bilkjøring når det er høy luftforurensing
- Ha en luftkvalitet-avgift i rushtiden for å bedre luftkvaliteten
- Innføre en gift-avgift på produkter som inneholder miljøgifter, og jobbe for et forbud i EU
- Sikre gode og lettvinte løsninger for gjenbruk av blant annet klær, møbler og andre forbruksvarer

5.6 Fornybare boliger

Fremtidens boliger er bygd uten utslipp og lagd for å produsere ren energi. AUF vil at det offentlige alltid skal gå foran og bruke de mest ambisiøse miljøstandardene. Samtidig må vi også gjøre eksisterende bygg mer miljøvennlige ved å gjøre det lett og attraktivt å velge nye fornybare måter å isolere og varme opp huset på.

AUF vil

- At alle nye offentlige bygg skal være plusshus, benytte så mye norsk tre som mulig, og bygges etter ambisiøse miljøstandarder
- At tak på offentlige bygg skal ha solceller, gress eller være i lyse farger
- Forby fossil oppvarming, og gi støtte til å skifte til varmepumpe eller lignende
- At nye store boligprosjekter bygges med fjernvarme
- Gjøre det mulig for privatpersoner å selge strøm på nettet
- Opprette et belønningsprogram til kommuner som bygger om bygg for å oppfylle kravene til plusshus og tak-dekke

5.7 Sunn og miljøvennlig mat

Mat påvirker i stor grad både helsen vår og klimaet. Ved å spise mindre kjøtt kan vi både redusere klimagassutslipp og få bedre helse. De siste 50 årene har vi i Norge doblet vårt kjøttforbruk. Samtidig sier FN at vi må redusere kjøttforbruket med 60% for å nå

fornybarsamfunnet. Norge har mulighet til å tilby sunn og miljøvennlig mat, om vi gjør det lettere og mer attraktivt å velge frukt, grønt og fisk, og mer bærekraftig kjøtt.

AUF vil:

- Innføre kjøttfrie dager i alle offentlige kantiner hver uke, og ha vegetaralternativer hver dag
- Gjøre dumpster diving lovlig
- Gjøre vegetarmat til en større del av mat og helse-faget i skolen
- At alle skolekantiner drives offentlig så de kan gå foran med sunn og miljøvennlig mat
- At norske myndigheter aktivt jobber for å redusere nordmenns kjøttforbruk, gjennom blant annet opplysningskontoret for egg og kjøtt
- Øke støtten til opplysningskontoret for frukt og grønt
- At det skal komme tydelig frem hvor kostholdsråd kommer fra
- Øremerke offentlig støtte til Norges sjømatråd for å opplyse om og markedsføre sjømat i Norge
- Satse på sesongbasert og kortreist mat

5.8 Fra avfall til ressurser

I alt avfall finnes det ressurser som kan gå inn igjen i kretsløpet. Syltetøyglass kan brukes på nytt, mat kan bli biogass og plast kan bli nye klær. Vi har store muligheter til å både redusere hvor mye som kastes, og til å bruke det som kastes på nytt. Da må det lønne seg å gjenvinne, ikke kaste. AUF vil styrke systemet for gjenvinning. Vi vil gjøre det mulig å sortere ut glass, metall, papir, plast og mat hjemme. På denne måten blir det enklere å sortere avfallet sitt enn å la det være.

AUF vil:

- At all kildesortering hentes hjemme
- At regler for avfallshåndtering settes nasjonalt
- At alle kommuner skal ha sortering for papir, plast, mat, glass og metall
- At alle offentlige avfallsbeholdere skal ha sortering
- Ha en storsatsing på karbonfangst og lagring på de største avfallsanleggene i Norge
- Innføre panteordning på glass, glassflasker, plastikk og andre materialer der det er hensiktsmessig

5.9 Plast

AUF vil at Norge skal gå foran i å finne alternativer til plast, i å redusere forbruket av plast og i å gjenvinne plasten som finnes i naturen. Norge kan gå i front med teknologi for å finne plast i havet og resirkulere den. Vi må også bygge opp kompetanse på å lage nye produkter av gjenvunnet plast. AUF mener at vi har kompetanse og ressurser til at 25% av all plast i Norge skal være fornybart innen 2025.

AUF vil:

- Innføre en plastavgift på ny plast for å gjøre det gunstig for bedriftene å kjøpe gjenvunnet plast
- Forby produksjon, import og distribusjon av plastposer og engangs-plastprodukter
- Forby bruk av mikroplast i produkter
- Ha et felles europeisk pantesystem
- Gi støtte til bedrifter som vil starte opp med å lage nye produkter av gjenvunnet plast
- Sette i gang et stort prosjekt for å finne plast i havet og rydde denne sammen med aktuelle bedrifter, akademia og klimateknologifondet
- Erstatte gummigranulat med mer miljøvennlige alternativer
- Erstatte plastflasker og -emballasje med mer miljøvennlige alternativer der det er mulig

5.10 Matavfall

Matavfall inneholder viktige næringsstoffer som kan bevares og brukes videre i kretsløpet. AUF mener at alt matavfall skal brukes videre slik at ikke viktige ressurser går tapt. Forskjellige løsninger passer til ulike deler av landet. I store byer kan maten brukes til biogass på busser, og på mindre steder kan det lages næringsrik jord.

AUF vil:

- Stille krav om at alle kommuner skal gjenvinne matavfall
- Gi støtte til prosjekter som finner hele næringskjeder for matavfall
- Gi offentlig støtte til hjemmekompostering
- Innføre en matkastelov for dagligvare- og restaurantbransjen
- At man går sammen med aktørene i landbruket og fiskerinæringen om å finne løsninger for å få ned svinnet under innhøsting

6. Grønn transport

I Norge står transportsektoren for 25% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene som er satt i Paris-avtalen. AUF mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å frakte varer og, tjenester og mennesker på.

For å få ned utslippene i transportsektoren er det særlig to aspekter som er viktige å satse. Man må klare å effektivisere transportsystemene og få ned trafikkvolumene. Vi i Norge må benytte oss av miljøvennlig transportmidler og være et forbilde for resten av verden.

6.1 Sjøtransport

Med Norges lange kyst og mange fjorder har det alltid vært naturlig å bruke sjøen til frakt av varer, tjenester og mennesker. Store deler av de totale norske utslippene kommer fra sjøtransport. AUF mener at arbeidet med å kutte i utslipp i sjøtransport må bygges mer ut. Norge er og vil alltid være en stor sjøfartsnasjon. Derfor kan vi gjøre en global forskjell gjennom utvikling innenfor marin transport.

6.1.1 Ferger

Som et land med mange fjorder har ferger vært avgjørende for å knytte landet sammen. De norske fjordene består imidlertid av mange sårbare økosystemer som er utsatt for forurensingen fra fergene. AUF mener at dette bør bli en nasjonal satsing der alle fergene skal være utslippsfrie.

AUF vil:

- At alle norske ferger skal være utslippsfrie og at dette blir en nasjonal satsning
- Forby bestillingen av nye fossile ferger innen 2020
- Innføre et omstillingsprogram for å vri kompetansen i norske verft mot utvikling av nullutslippsfartøy og ombygging av eksisterende fartøy til nullutslippsfartøy
- At ferger på innenlandsnettet som har vesentlig levetid igjen skal bygges om til hybridløsninger innen 2020

6.1.2 Skip

I flere kommuner har man lenge arbeidet for å etablere landstrømanlegg der større fartøy kan koble seg på, fremfor å la dieselaggregatene stå på. AUF mener at det bør legges til rette for landstrøm i alle norske havner.

For å kunne gjøre skipsfarten utslippsfrie må Norge sette grenser og utslippskrav for alle skips som fartes i norsk fjorder og farvann. Vi i AUF vil derfor at all bruk av tungolje i farvann nord for 62. breddegrad forbys innen 2030. For at skipene i Norge skal kunne gå over til skip uten utslipp må de få større mulighet for dette, blant annet ved å gjøre det lettere for skip å bruke bærekraftig biodrivstoff og satse mer på omleggingen til skip uten utslipp.

AUF vil:

- At det legges til rette for landstrømanlegg i hele Norge
- Forby all bruk av tungolje i farvann nord for 62. breddegrad innen 2030
- Begrense adkomst for alle skip med høye utslipp i norske fjorder
- Gjøre det lettere for skipseiere å omlegge til bruk av biodrivstoff
- Få mer godstransport over fra vei til sjø
- Sette et tak på antall cruiseturister som kan ankomme norske havner per år
- Gjøre norske havner til energiknutepunkter, med mulighet for å produsere, samle opp og tilby fornybarenergi til havneflåten
- Arbeide for en internasjonal standard på landstrøm
- At Norge skal jobbe aktivt for et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje i skipsfarten

6.2 Landtransport

6.2.1 Kollektivtransport

En av de mest effektive grepene man kan ta for å kutte i utslipp, er gjennom satsning på kollektivtransport. Mange byer i Norge sliter i dag med høy luftforurensing som følge av biltrafikk. Det er også mange veistrekninger som er overbelastet som følge av den store biltrafikken. Flere bruker også hurtigbåter som alternativer til annen transport. AUF mener da at det bør bli en prioritering at man prøver å få ned bilbruken fremfor å foreta store veiutbygginger.

Selv om kollektivtransport i dag regnes som en miljøvennlig måte å reise på, så er det likevel en rekke grep man kan ta for å gjøre kollektivtransporten utslippsfri. AUF vil at det skal være

et mål at kollektivtransporten skal bli utslippsfri, og at dette er et satsningsområde nasjonalt.

AUF vil:

- Senke prisene på kollektivtrafikk
- At all vekst i trafikk i de store byene skal tas gjennom kollektivtrafikk, sykkel og gange
- Si nei til kapasitetsutvidelse på norske veier til fordel for kollektive transportløsninger
- Alle hurtigbåter innenfor kollektivtrafikken skal være utslippsfrie innen 2025
- Stille krav om at alle kjøretøy i løyvebelagt drosjetransport er fossilfrie eller nullutslippskjøretøy
- Staten skal dekke opptil 80% av alle kostnader ved store investeringer i kollektivtrafikk
- Alle kollektivløsninger skal være fossilfrie innen 2023
- Elektrifisere alle jernbanelinjer som pr. dags dato ikke er elektrifisert.

6.2.2 Biler

En av de store norske suksesshistoriene i nyere tid, er el-bilpolitikken som har blitt ført i Norge. Som et resultat av politiske beslutninger, var 50% av nybilsalget i 2017 salg av el-biler. AUF mener imidlertid at en god el-bil politikk ikke kan være den eneste løsningen på kutt i utslipp i transportsektoren. AUF mener derfor at Norge bør satse på flere alternativer til el-biler og at disse får tilsvarende fordeler som el-biler, slik som hydrogen og biogass.

AUF vil:

- Alle nye personbiler som selges på det norske markedet fra 2025 skal være fossilfrie eller nullutslippskjøretøy
- Alt flytende drivstoff innen 2025 skal være klimanøytralt
- Alle biler innenfor det offentlige skal være utslippsfrie innen 2030
- Innføre egen avgift på nullutslippsbiler med innslagspunkt på 300 000
- Redusere prisen på nullutslippsbiler som koster mindre enn 300 000 kroner
- Se på dagens bompengefinansieringsordning og vurdere andre modeller som f.eks. veiprisning. En slik modell må ta innover seg store regionale avstander. Det bør samtidig åpnes for å beholde noen begrensninger på innkjøring til og fra enkelte områder
- Innføre støtteordninger som skal hjelpe lavinntektsfamilier å bytte ut fossil bil med fornybar bil

6.2.3 Tungtransport

En stor del av utslippene i transportsektoren kommer fra tungtransporten. Teknologien innenfor fornybart drivstoff har kommet så langt at det er mulig å få hybridlastebiler, biogasslastebiler og bioetanollastebiler.

AUF vil:

- Gjøre det billigere å gå over til utslippsfrie lastebiler
- At staten som innkjøper skal legge still krav til miljøvennlig tungtransport
- Forby lastebiler som er kategorisert som *euro 5* eller lavere
- Opprette et fond som fordeler avgiftsinntektene fra tungtransport og deler den ut til en grønn omstilling av sektoren

6.2.4 Jernbane

Jernbane er i dag en av de mest miljøvennlige måtene å reise på. På tross av å være et av verdens rikeste land, henger Norge langt etter de andre landene på det europeiske kontinentet når det kommer til jernbaneutbygging. AUF mener at det nå er på høy tid at Norge foretar tunge investeringer i jernbane. Flere flystrekninger mellom de største byene i Norge er blant de ti mest trafikkerte i Europa.

AUF mener derfor at det er på høy tid at Norge investerer tungt i hurtigtog mellom de mest folkerike områdene og jernbane rundt om i landet. Høyhastighetsbaner vil redusere utslippene, styrke sysselsetting og konkurransevne, gi en balansert utvikling av hele landet og redusere klimautslipp gjennom elektrifisering av store deler overført fra fly, bil og trailertrafikk. Samtidig vil jernbane for frakt av varer og tjenester i resten av landet redusere utslipp.

AUF vil:

- At det bygges mer jernbane
- At alle nye jernbanesatsinger skal basere seg hva som gir best klimaeffekt
- At det skal settes i gang et prosjekt for å bygge høyhastighetsbaner mellom de store norske byene
- At intercitytriangelet skal bygges ut og kobles opp mot spor til København og Stockholm.
- Jobbe for realisering av Nord-Norge-banen
- Utrede en lojalitetsordning for NSB, og se på lignende ordninger for fylker som ikke har tog
- Elektrifisere alle jernbanelinjer som enda ikke er elektrifisert

6.2.5 Snøsmelting av veier

I dag benyttes i stor grad veisalt til å smelte snøen som legger seg på norske veier. Bruken av salt er både skadelig for bilen og miljøet rundt. Det er derfor viktig å se på nye miljøvennlige alternativer til veisalt.

AUF vil:

- At det skal settes av mer midler til å forske på bruken av miljøvennlige alternativer til veisalt

6.3 Lufttransport

Norge er et langstrakt land der flytrafikken blir hyppig brukt. Luftfarten bidrar derfor til en økende andel av Norges CO₂-utslipp. For å kunne redusere dette utslippet må man forsterke virkemidlene for å redusere utslippene fra luftfarten. AUF mener derfor at det bør satses mer på biodrivstoff til fly. Allerede i 2014 ble det signalisert at norske flyplasser i større grad skulle benytte seg av biojetdrivstoff. AUF mener at denne satsingen har gått for tregt og at det nå er nødvending at man satser tungt på dette.

AUF vil:

- Ha biojetdrivstoff tilgjengelig på alle norske flyplasser der dette er hensiktsmessig
- Intensivere forskning på nye drivstofftyper
- Stille krav om at det skal brukes utslippsfrie fly i kortbanenett innen 2030
- Ikke bygge ny tredje rullebane på Gardermoen
- At det skal innføres mål om bærekraft og reduksjon av klimautslipp i styringsmodellen til Avinor
- Innføre klimadifferensiert flypassasjeravgift som gir reell effekt på klimaet der det finnes andre alternativer til fly
- Innføre klimadifferensiert landingsavgift på utenlandsflyvninger i Norge
- At kostnadene ved bruk av biojetdrivstoff også skal belastes flyselskapene

6.4 Framtidens drivstoff

Gjennom utvikling av nye og mer miljøvennlige drivstoff muliggjøres store kutt i transportsektoren. Norge må være ledende på markedet innenfor teknologi og utvikling av

miljøvennlig drivstoff som biodrivstoff, elektrisitet og hydrogen. Utgangspunktet er at vi må bruke helt utslippsfri drivstoff som kun bærekraftig hydrogen og elektrisitet per nå muliggjør. Biodrivstoff skal bare i en overgangsperiode brukes til nødvendig transportmidler som er vanskelig å elektrifisere. Biodrivstoffet skal være bærekraftig.

Hydrogen er et drivstoff som kan brukes til å forsyne elektriske motorer, hydrogen kan produserer 100% fornybart men også bli produsert på en negativ måte.

AUF mener at det er et viktig prinsipp at man ikke skal straffe for hardt de personene som ikke har en reel alternativ til miljøvennlig transport og vil se på muligheten for differensiert drivstoffavgift.

AUF vil:

- Utrede muligheten for differensiert drivstoffavgift
- At det skal et nettverk på minimum 30 hydrogenstasjoner i Norge innen 2025
- At det skal som et minimum bygges 1000 hurtigladerpunkter i Norge i året frem mot 2025
- At det innføres en ordning for klassifisering og merking av bærekraftig hydrogen.
- At det kun skal være lov å bruke bærekraftig biodrivstoff
- At diesel- og bensinavgiften skal øke med 20 øre hvert år frem til 2025
- Jobbe for et strengere regelverk på bærekraftskriterier for biodrivstoff
- Jobbe for et desentralisert hurtiglader-/ladepunktnettverk med et særlig fokus på hovedtransportveiene

7. Energi i Fornybarsamfunnet

Ren energi er nøkkelen til et fornybarsamfunn med bærekraftig produksjon og fremtidsrettede arbeidsplasser. AUF mener at Norge har de naturgitte fortrinnene og kompetansen som skal til for å utvikle fornybare energikilder, og både produsere og eksportere fornybar energi. Norge har lenge dekket nesten hele sitt elektrisitetsbehov med vannkraft og solgt energi til hele verden gjennom petroleumsindustrien.

For å lykkes med å produsere og distribuere energi til hele verden må det være en grønn tråd i vår energipolitikk. Vi må utvikle ny teknologi, bygge opp ny produksjon og finne gode måter å distribuere energien på. For AUF er det et mål at vi sikrer norsk industri ren og konkurransedyktig kraft, og samtidig bruker potensialet vårt for å eksportere. Slik kan Norge bidra til å få ned utslipp både hjemme og internasjonalt. Slik kan Norge blir verdens grønne batteri.

7.1 Vannkraft

Vannkraft er Norges viktigste fornybare energikilde. AUF vil fornye de eksisterende vannkraftverkene i Norge med sikte på å utnytte mer av energipotensialet, samtidig som vi viderefører vern av allerede vernede vassdrag, da det største potensialet i økt vannkraftproduksjon finnes i å forbedre de allerede eksisterende vannkraftverkene.

AUF vil:

- At det offentlige skal eie vannkraftressursene våre
- Oppgradere eksisterende vannkraftverk
- Bygge ut flere mikro- og mini-vannkraftverk

7.2 Vind

Norge har Europas lengste kystlinje og mye potensiale for vindkraft til havs, men også på land hvor vi har store ubebodde områder med mye vind. AUF mener Norge trenger å utnytte mer av dette potensialet og vil ha en storstilt oppbygging av vindkraft. Til tross for en rekordutbygging av norsk vindkraft i 2017, ligger Norge fremdeles langt bak Sverige, Danmark og Finland. AUF mener at staten må bruke sin rolle som deleier av Equinor og Statkraft aktivt for å intensivere utbyggingen av vindkraft.

AUF vil:

- Ha en nasjonal plan for vindkraft med mål om å ha storskala utbygging av vindkraft i Norge
- Bedre rammebetingelsene for vindkraft i Norge både til havs og på land
- Ha en storsatsning på utbygging av vindkraft i nord
- Utbyggingen av nettet må følge utviklingen av vindkraftutbygging
- På sikt innføre en naturressursskatt på vindenergi
- Ha en storsatsing på utvikling og utbygging av offshore vindkraft
- Det skal være en plan for resirkulering av mineraler brukt i vindmøllene

7.3 Sol

Solenergi er den fornybare energikilden som globalt sett har størst potensiale. Til tross for at Norge ikke er et solfylt land er det fremdeles mulig å utnytte den solstrålingen som treffer landet vårt. AUF vil gjøre det enklere for private bedrifter og enkeltpersoner å utnytte solenergi og at dette bør støttes økonomisk. Det trengs en nasjonal satsing for å få satt i gang en utbygging av solenergi i Norge. Det må lages en tydelig strategi på hvordan man kan utvikle et konkurransedyktig marked for solenergi.

AUF vil:

- Gi støtte til privat oppføring av solcellepanel gjennom Enova
- Ha en nasjonal satsing med 40% investeringsstøtte for solcelle- og solfangeranlegg
- At det lages en strategi for solenergi som legger til rette for utvikling av et hjemmemarked for solenergibruk

7.4 Nye fornybare energikilder

Det finnes mange muligheter innenfor fornybar energi, blant annet innenfor tidevann, fusjon, saltvann og bølger. AUF mener vi må prioritere forskning og utvikling for å kunne bli ledende på nye former. Det er viktig at satsingen på fornybar energi er en bred satsing. De forskjellige formene for fornybar energi har forskjellige bruksområder og ikke minst kan benyttes forskjellige steder.

AUF vil:

- Gi mer støtte til forskning på fornybar energi både i Norge og i lav- og mellominntektsland
- Øke produksjonen av fornybar energi i Norge
- Norge må bistå lav- og mellominntektsland med å takle klimaendringene og i overgangen til fornybar energi ved å overføre kunnskap

7.5 Lagring og transport av energi

Nye, mer effektive måter å lagre energi på er viktig for at ren energi ikke skal gå til spille. Ved at flere land har et sammenbundet strømnnett kan man redusere behovet for fossil energi, ved at land med ulikt klima har energioverskudd på forskjellige tidspunkt. AUF mener at lave strømpriser er et viktig konkurransefortrinn for norsk industri og at man må ivareta dette fortrinnet i byggingen av planlagte utenlandskabler. AUF ønsker ikke å bygge flere utenlandskabler enn de som er planlagt.

AUF ønsker å utrede muligheten for at energi til ulike bruk kan prisdifferensieres, slik at industrien kan få mer konkurransedyktige forhold og miljøfiendtlig energibruk blir dyrere.

Norge er en del av det europeiske energimarkedet. Dette er et samarbeid AUF mener både Norge og Europa er tjent med. Utveksling av fornybar energi mellom europeiske land er med på å kutte klimagassutslipp, og er viktig i arbeidet med å nå klimamålene Europa har satt seg. Samtidig mener AUF at Norge må jobbe for at det europeiske energimarkedet på sikt kun skal inneholde fornybar energi.

Andre former for energilagring som pumpekraftverk, svinghjul og komprimert luft er viktige måter å lagre energi som alle kan benyttes i forskjellige sammenhenger. Energilagring og transport er avhengig av å ha en grønn tråd gjennomgående i satsingen. Bare med å satse på alle metodene kan man bygge et fleksibelt system for kraftdistribusjon som legger grunnlaget for fornybarsamfunnet i hele verden.

AUF vil:

- Ha et sterkt offentlig eierskap av kraft og strømnnett
- Fullføre byggingen av planlagte mellomlandsforbindelser, men ikke planlegge eller bygge ut nye forbindelser
- Bygge ut strømnettet
- Utrede muligheten for å prisdifferensiere energibruk til ulike formål

- At Norge skal jobbe for at det europeiske energimarkedet på sikt kun skal inneholde fornybar energi
- At Norge skal gå i spissen for å opprette et internasjonalt forskningsfond for storskala lagring av energi
- Investere i forskning på og utvikling av energilagringmetoder
- Investere i forskning på superledere
- At utbygging av infrastruktur må støtte oppunder klimamål og løsninger – derigjennom produksjon og distribusjon av fornybar energi

7.6 Kjernekraft

Atomkraft er ikke en fornybar energikilde og avfallet etter kraftproduksjon vil være radioaktivt i svært lang tid. AUF vil at all kjernekraft skal erstattes med fornybar energi. Samtidig anerkjenner AUF at kjernekraft vil være en del av verdens energiproduksjon i en tid fremover. Mens det fortsatt foregår produksjon, må det være et mål at den produksjonen skal skje på en sikker måte. Thoriumkraftverk er sikrere enn tradisjonelle urankraftverk. Forskning på thoriumbasert kjernekraft bør fortsette gjennom forskningsmiljøene i Halden og på Kjeller. I tillegg må sikkerhetsrutiner og miljøfremmende teknologi implementeres i eksisterende kjernekraftverk.

AUF vil:

- At Norge skal bidra til at kjernekraftverk drives på en sikker måte
- Fortsette forskningen i Halden og på Kjeller, men ikke gi nye konsesjoner til nye forskningsmiljøer på kjernekraft
- At det skal forskes mer på avfallshåndtering av atombrensel

7.7 Olje og gass

Olje- og gassfelt som i dag er åpne vil fortsette en tid fremover, og AUF mener det er viktig å gjøre utvinningen fra disse så miljøvennlig som mulig i overgangen til fornybare energikilder. Da er det viktig at selve utvinningen av oljen og gassen foregår på en måte som gir lavest mulig utslipp. På mange av oljeplattformene i dag skapes strømmen som er nødvendig for å drive plattformen ved å brenne noe av gassen som blir utvunnet, og dermed står også oljeplattformene for store klimagassutslipp. For plattformer som er lengre ute på havet kan det være aktuelt med havvind for å tilføre plattformen energi.

AUF vil:

- Å elektrifisere eksisterende oljeplattformer, enten ved hjelp av landstrøm eller ved å ta i bruk havvind

8. Naturen er for alle

AUF mener at det også i fremtiden bør finnes områder frie for tekniske inngrep i norsk natur. Vi mener at føre var-prinsippet må ligge til grunn for all naturforvaltning og at kunnskapsmangel aldri skal kunne rettferdiggjøre inngrep i viktige naturverdier. Norge har mye vakker natur med helt særegne kvaliteter. AUF ønsker at denne naturen skal være tilgjengelig for opplevelser for alle i dag og i fremtiden.

Klimautfordringen er med på å endre og ødelegge naturen. Konsekvensene av våre utslipp endrer naturens karakter mye raskere. Endringen av naturen gjør at økosystemene vi som mennesker nyter godt av ødelegges. Det biologiske mangfoldet svekkes, vi risikerer å miste medisiner som har sitt opphav i utryddede arter og tjenester som bienes pollinering av planeter. Bekjempelse av klimaendringen og naturvern går derfor hånd i hånd.

I noen tilfeller kan det likevel være en konflikt mellom klimatiltak og naturvern. AUF mener at det er de negative konsekvensene for hele menneskeheten i dag og i fremtiden som skal vurderes og som er viktigst.

Kunnskapsmangel skal aldri kunne rettferdiggjøre inngrep i viktige naturverdier. AUF mener at føre var-prinsippet må ligge til grunn for all naturforvaltning.

AUF vil:

- Lovfeste allemannsretten i grunnloven
- Styrke føre var-prinsippet i naturmangfoldloven
- Jobbe for at naturen skal forvaltes og eies av fellesskapet

8.1 Naturmangfold

Uerstattelig natur og biologisk mangfold forsvinner i et voldsomt tempo. Forskere regner med at arter blir utryddet mellom hundre og tusen ganger raskere enn det som er naturlig. Overhøsting, forurensning og ødeleggelse av leveområder og uberørt natur er menneskelige inngrep som har størst ødeleggende effekt på det biologiske mangfoldet. Innblandingen forstyrrer økosystemet og setter naturen i ubalanse.

Naturen og artsmangfoldet utgjør selve livsgrunnlaget vårt. Naturen gir rent vann, ren luft, mat, energi og opplevelser. Sterke økosystemer er viktig livsforsikring mot et endret klima, og derfor gjør klimaendringene det enda viktigere å ta vare på natur. AUF ønsker å gi naturen

et sterkt vern både nasjonalt og internasjonalt. AUF mener at offentlige myndigheter må øke sin kompetanse slik at vi kan sikre naturen på en god og bærekraftig måte. Vern av natur handler om å verne om vår felles fremtid.

AUF vil:

- Gi naturen et sterkere rettslig vern nasjonalt og internasjonalt
- At staten aktivt jobber for å øke den miljøfagligkompetansen i kommunene
- At lovpålagte konsekvensutredninger alltid skal vurdere alternative plasseringer, særlig om det er mulig å gjenbruke allerede utbygd areal
- Innskrenke kommunenes dispensasjonsmulighet etter plan- og bygningsloven

8.1.1 Hav

Menneskelig aktivitet som klimaendringer, overfiske, dumping av avfall og petroleumsaktivitet er med på å ødelegge havets biologiske mangfold. AUF mener Norge må sikre en bærekraftig bruk av egne havområder og jobbe for at dette arbeidet også følges opp internasjonalt.

Norge må stille strengere krav til bruk av havets ressurser, og verne områder fra ødeleggende aktivitet for å beskytte viktig biologisk mangfold, sjeldne arter og enestående økosystemer.

AUF vil:

- Endre naturmangfoldloven sitt virkeområde til å omfatte kontinentalsokkelen
- Jobbe for at en større del av norsk sokkel blir tilegnet verneverdig status
- Tilegne svært sårbare områder, som Lofoten marin nasjonalparkstatus
- Verne konsesjonsområdene Nordland 6 og 7, Troms 2 fra petroleumsvirksomhet
- Innføre varig vern av Mørebanken
- Forby petroleumsutvinning nord for 72. breddegrad
- Forby bruk av seismikk i all kartlegging av oljefelter og erstatte seismikk med elektromagnetiske bølger
- At miljørisiko vektlegges tyngre i forvaltningsplanen

8.1.2 Fjord

Norge er enestående i verden når det kommer til fjordene våre. Norge har et særlig ansvar i å bevare disse unike økosystemene. Akvakultur, Cruisetransport og dumping av gruveavfall er med på å ødelegge for fjordene våre. Norge har et ansvar for å begrense de negative

konsekvensene for fjordene våre og sørge for at vi pleier disse økosystemene godt for fremtiden.

AUF vil:

- Forby deponi av avfall fra gruvedrift i fjorder og innsjøer
- Styrke forskningen på fjordene som unike maritime økosystem
- Begrense adkomst for alle skip med høye utslipp i norske fjorder
- Forby utslipp av kloakk fra skip i fjordene

8.1.3 Skog

AUF ønsker en opptrapping av skogvernet, både for å bevare naturmangfold og som et viktig klimatiltak. AUF vil verne gammel naturskog i Norge og innføre meldeplikt for skognæringen om flatehogst og veibygging for å sikre en mer bærekraftig skogsdrift.

AUF vil:

- Verne 10% av det norske skogarealet innen 2025
- Øke bevilgninger til kartlegging av skogområder
- Innføre "meldeplikt" for skognæringen

8.1.4 Myrer og våtmarker

Myrer og våtmarker demper flom, renser vann, lagrer store mengder karbon, er levested for en mengde planter og dyr og gir trekkfugler et sted å raste. AUF ønsker et sterkt myrvern for å sikre vår felles fremtid. AUF mener at man må intensivere arbeidet med å restaurere økosystem som er utsatt for endringer eller forstyrrelser som har en negativ og uønsket effekt på miljøet.

AUF vil:

- Forby salg av torv i hagejord
- Ha et sterkt myrvern
- Innføre statlige retningslinjer for å hindre utbygging av myrer og våtmarker
- Restaurere drenert myr

8.1.5 Bærekraftig turisme

Vi har opplevd en stor vekst i turistnæringen i Norge den siste tiden, særlig i Nord-Norge. Tusenvis av mennesker vil se den unike naturen Norge kan by på. Da er det naturlig at mange

av disse tilbringer mye tid på stier, i skogen og langs kysten. Dette er en bra næring for Norge som skaper vekst og arbeidsplasser i distriktet så vel som i byene. Utfordringer er at en slik voldsom pågang av mennesker ut i den sårbare naturen etterlater seg spor og går utover økosystemer. Det er derfor viktig at vi også overfor turister forvalter naturen på en bærekraftig måte. Det betyr både at det må legges til rette for skånsom nytelse og i enkelte tilfeller begrense tilgang.

AUF vil:

- Utrede turistskatt i populære turistområder
- Sette opp flere avfallsstasjoner langs mye brukte turistveier
- Tydelig merking av turiststier og turområder
- Utrede muligheten for å ha et større omfang av egne turist-kollektivtilbud i de mest travle turistsesongene
- Bygge videre på arktisk turisme og forskningsmiljøet på Svalbard

8.2 Biologisk mangfold

Tap av biologisk mangfold kan få enorme konsekvenser og er en av de største utfordringene vi står overfor. AUF mener det er viktig at vi tar vare på den floraen og den faunaen vi har. Over 4000 arter står på den norske rødlista over trua arter, hvorav over 1000 er kritisk eller sterkt truet. I dag har vi bare tretten arter som har status som prioritert art. AUF mener at Norge bør ta et ansvar for å gjennomføre sine forpliktelser for å hindre ødeleggelsen av det biologiske mangfoldet, og mener derfor antall prioriterte arter må økes til rundt 400 innen 2025.

AUF mener at vi alltid skal sørge for å bevare de dyrene som hører naturlig hjemme i et økosystem. Rovdyr er en naturlig del av det norske økosystemet og ved å begrense eller utrydde utspredelsen av rovdyr kan det få store konsekvenser for det biologiske mangfoldet. AUF vil ha en bærekraftig rovdyrpolitikk som sørger for å sikre artenes biologiske bæreevne.

AUF vil:

- Styrke kartleggingen av norsk natur og ferdigstille et økologisk grunnkart innen 2025
- Øke antall prioriterte arter til ca. 400 innen 2025, samt øke antall utvalgte naturtyper til rundt 50
- Intensivere arbeidet med bekjempelse av svartelistede arter og hindre at nye skadelige arter kommer til Norge

- Sikre norske våtmarksområder som er oppført i den internasjonale Ramsarkonvensjonen
- At man restaurerer 20% av forringede økosystemer innen 2020
- Ha økt klimaforskning på utmarksressursene
- Sikre antallet rovdyr som jerv, ulv og gaupe etter det som regnes som bærekraftig for å sikre økosystemet og artens bæreevne
- At rovdirene må få større arealer å leve på for å kunne sikre sameksistens mellom gårdsdyr og rovdyr
- At antall ynglinger må økes for å sikre rovdyrbestandene levedyktighet og redusere innavl

8.2.1 Beiteressurser

Beiteressursene til beitedyr er truende under klimaendringene. For å kunne forbedre disse, må man også forstå de. Bladene på kreklingen inneholder gift som hindrer andre planter i å gro som gjør at dyr som rein unngår å beite i disse områdene. Kreklingen utgjør 40% av beiteressursene og krekling trives bedre og bedre som et resultat av klimaendringene. AUF mener vi må sørge for å alltid ha gode forhold for beitedyrene. Det er avgjørende å skaffe oss mer kunnskap om hva gode beiteressurser og særlig redusere mengden krekling i beiteområder.

AUF vil:

- Kartlegge beiteområder for beitedyr
- Gjødsla kreklingområder i beiteområder slik at andre planter kan gro

8.2.2 Dyrevelferd

AUF er opptatt av at vi tar vare på dyrene våre. Et viktig mål for hvor godt et samfunn er hvordan man behandler dem som ikke har en stemme, deriblant dyrene. AUF mener at dyr har en egenverdi og at hold av dyr skal følge strenge retningslinjer. Dyrehold som ikke er forenelig med god dyrevelferd må avvikles.

AUF vil:

- Forby pelsdyroppdrett i Norge og avvikle alle subsidier til pelsdyroppdrett
- Forby import av pels fra pelsdyroppdrett
- Stille strengere krav til norsk matproduksjon, ved å kreve sunnere raser, mer plass, bedre luft og tilgang på dagslys, særlig for kyllinger

- Forby avl og import av kjæledyr, og dyr til matproduksjon som genetisk medfører helseskader eller lidelser for dyrene
- Forby eksotiske dyr på sirkus
- Gå igjennom reglene for hvalfangst for å sikre at de er forenelige med god dyrevelferd og en bærekraftig bestand
- Bruken av strømbøyer på kyr på norske gårder skal fases ut i tett samarbeid med norske bønder
- At levendeplukket dun ikke skal selges i Norge

9. Internasjonal klimapolitikk

Norge kan ikke løse verdens klimautfordringer alene, de kan bare løses internasjonalt ved at alle bidrar. Norge skal hjelpe og legge press på andre land for å nå klimamålene og Norge skal alltid legge til rette for gode internasjonale rammeverk og systemer som sørger for at alle er med i kampen for det fornybare verdenssamfunnet.

9.1 Parisavtalen

Parisavtalen markerte et stort steg i riktig retning i kampen for å løse klimakrisen. Avtalen konstaterer at vi ikke må gå over 2-grader oppvarming og burde sikte mot 1,5 grader. Det er likevel fremdeles en del utfordringer med avtalen. Mange land har vært ambisiøse med sine nasjonale mål, men man er fortsatt langt unna å begrense oppvarmingen til mellom 1,5 og 2 grader. Avtalen mangler sanksjoner mot land som ikke oppfyller målene sine. Mekanismer som skal hjelpe utviklingsland med å begrense utslipp, som klimafondet, er fortsatt ikke ferdig avklart. Norge har hatt en viktig rolle i forhandlinger om utslippskutt, og det er avgjørende at vi fortsetter å ha den samme aktive posisjonen framover. AUF mener at Norge må legge press på de største landene og EU for å gjøre krafttiltak for å nå fornybarsamfunnet.

AUF vil:

- At Norge skal være en aktiv pådriver for reelt forpliktende mål om internasjonale kutt i klimautslippene
- At Norge aktivt skal legger press på de landene som har store utslipp
- At Norge må gå i bresjen og arbeide for at det internasjonale regelverket blir sterkere og med flere sanksjoner
- At Norge må jobbe for å framskynde prosessen med FNs Klimafond

9.2 Klimakvoter

Klimakvoter er et av de få internasjonale virkemidlene vi har for å senke klimagassutslipp. Det er derfor utrolig viktig at vi har gode systemer som sørger for at virkemiddelet blir mest mulig effektivt benyttet. Siden innføringen av klimakvoter i 2005 har systemer for klimakvoter vist seg å ha store mangler og lite effekt. I dag er det særlig to typer klimakvoter som er viktige for Norge, EUs ETS- kvoter og FNs CDM- kvoter, ingen av systemene fungerer optimalt og byr i praksis på store utfordringer.

Både ETS- kvotene og CDM- kvotene har hatt altfor lav pris og dermed ikke hatt den ønskede effekten som insentiv til å kutte i utslipp. AUF mener at handelen med ETS- kvoter kan fortsette men at prisen må økes. Ettersom CDM- kvoter har vært knyttet til juks og korrupsjon mener AUF at man skal avslutte handel med CDM- kvoter.

AUF vil:

- At Norge skal bidra til kvoteprisen i EUs- kvotesystem utvikles slik at kvotesystemet bidrar til både utslippsreduksjoner og teknologiutvikling
- At man skal avslutte handel med CDM kvoter

9.3 Samarbeid med Europa

Europa står for en stor del av verdens klimagassutslipp og har potensiale til å kutte mye. Norge må samarbeide med resten av Europa for å sikre at man samlet kan gå lenger enn kravene som er satt i Parisavtalen.

EU er det eneste internasjonale samarbeidet som juridisk binder sine medlemsland til å følge forpliktelsene i klimapolitikken. AUF mener det er riktig å kunne samarbeid med landene i Europa om økte kutt i utslipp i både kvotepliktig og ikke kvotepliktig sektor. Likevel mener AUF at vi har et ansvar for å kutte i egne utslipp og ikke skal kunne kjøpe oss ut. Derfor mener AUF at minst 2/3 av det Norge skal kutte fram mot 2030 skal og må skje nasjonalt.

Samtidig mener AUF at Norge må bli flinkere til å utnytte det handlingsrommet som ligger i EØS- avtalen, slik at vi selv kan disponere hvordan vi skal klimamålene våre. EU og EØS samarbeidet må aldri bli en hvilepute for Norges klimaengasjement, vi skal alltid strekke oss lenger og ville mer enn det EU og EØS samarbeidet pålegger oss.

AUF vil:

- At Norge skal fortsette å samarbeide med de andre europeiske landene om å nå målene i Parisavtalen, men at 2/3 av klimakuttene skal skje nasjonalt
- At Norge skal utnytte handlingsrommet i EØS for å kunne drive klimapolitikk egnet for norske forhold
- At Norge skal legge økt press på EU for å begrense antall kvoter og forsterke EUs felles mål
- At Norge skal legge press på at andre europeiske land også skal kutte i sint utslipp
- Ikke ta i bruk fleksibilitetsmekanismen med EU i ikke-kvotepliktig sektor, alle utslippene skal tas i Norge

- Jobbe for at land i EU utfører en kraftig nedbygging av kraftproduksjon med brunkull

9.4 Norden

Norges samarbeid med sine naboland er viktig når det kommer til klima. Vi har historisk sett hatt et tett samarbeid og har ofte de samme utfordringene. I tillegg har vi et felles kraftmarked. AUF mener Norge må bruke vårt samarbeid med Norden, særlig gjennom Nordisk råd til å utveksle ideer og muligheter, men også lage felles politikk. Et eksempel er felles miljøavgifter for å lette overgangen til fornybarsamfunnet ved at vi mindre grad trenger å risikere utflytting av næring eller handelslekkasjer. Som en stor nordisk enhet kan Norden få større gjennomslag i internasjonale fora og være et mer attraktivt marked for ny climateknologi. Norden deler i dag også strømmnett og strøm flyter fritt mellom landene. AUF mener at Norden kan bli det første helt fossilfrie energimarkedet i verden og at dette må jobbes mot samlet, med sikte på å kunne forsyne 100% fornybar strøm innen 2030.

AUF vil:

- At Norge gjennom samarbeid i Norden jobber aktivt for å utvikle ny felles politikk som kan lette overgangen til fornybarsamfunnet
- At Norge aktivt bruker nordisk råd som en arena for å komme med felles krav ovenfor EU og FN på klimaområdet
- At Norge skal jobbe for at det felles nordiske kraftproduksjonen er fossilfri i 2030

9.5 Statens pensjonsfond utland

Statens pensjonsfond utland er et av de største fondene i verden takket være ansvarlig forvaltning av inntekter fra utvinning av olje og gass. Dette gir Norge et særlig ansvar for å investere på en slik måte at vi ikke bidrar til klimaødeleggelser, samt å støtte opp under utvikling av klimavennlige løsninger. AUF mener at Norge skal spille en sentral rolle internasjonalt gjennom sin forvaltning av oljefondet.

Norge må ligge i front med en klimavennlig fondsforvaltning. AUF mener derfor det er viktig at klimahensyn fortsatt skal være et grunnleggende premiss i forvaltningen av fondet. Det må også bli mulig å gjøre uttrekk av selskaper dersom de har for høye klimagassutslipp. Statens pensjonsfond utland må også ha en drastisk økning i de miljørelaterte investeringene til fondet. AUF setter økologi foran økonomi, og hensynet til en mer klimavennlig verden må derfor vektes tyngre enn hensynet til økonomisk gevinst.

AUF vil:

- At klimahensyn fortsatt skal være et grunnleggende premiss i forvaltningen av fondet
- At som ledd i ansvarlig forvaltning av fondet skal nivå på klimagassutslipp være et selvstendig uttrekkskriterium
- Trekke fondet ut av selskaper som driver med kull, olje, gass og skiferolje
- At SPU's Etikkråd får en større beslutningsmyndighet til uttrekk av investeringer fra selskaper som bryter med SPU's etiske retningslinjer
- At Etikkrådet får flere ansatte og mer ressurser for å kunne følge opp investeringsområdet bedre
- Styrke det offentlige eierskapet ved at offentligheten i større grad må få innsyn i hvilke selskaper Norges Bank Investment Management fører dialog med og hva dialogen dreier seg om

9.6 Nordområdene

I nordområdene finner vi noen av de største urørte naturområdene i vår del av verden.

Miljøet i nord er sårbart og utsettes for stadig større belastninger som følge av menneskelig aktivitet. Effektene av klimaendringer er spesielt merkbare i disse områdene. Store endringer i klimaet vil medføre at flere fiskestammer forflytter seg nordover og temperaturøkningen i havet vil på sikt ødelegge livsgrunnlaget for dagens arts mangfold i det sirkumpolare Arktis.

En av de største truslene i det sirkumpolare Arktis er gjennomførte og planlagte miljøinngrep i form av både petroleumsvirksomhet og mineralvirksomhet. Rent vann, fisk og andre levende organismer trues av gruveslam og giftutslipp. Derfor vil AUF sette økologi foran økonomisk gevinst i de tilfeller hvor mineralgruvedrift kommer i konflikt med hensyn til det biologiske mangfoldet i nord.

Norge må bevare suvereniteten på Svalbard. Samtidig er ikke dagens kulldrift til produksjon av energi og varme forenelig med fornybarsamfunnet. AUF mener man må se på alternative arbeidsplasser som kan erstatte arbeidsplassene i kulldriften med norske, helårige og miljøvennlige arbeidsplasser i andre næringer. Det er blant annet store muligheter ved å satse på forskning, IKT og turisme.

AUF vil:

- Ha en aktiv nordområdepolitikk som setter klima og miljø først
- Ha miljø som en viktig prioritet for vårt samarbeid med Russland

- At det stilles klima- og miljøkrav for deltagelse i Arktisk råd
- At atomkraftverket på Kola må stenges
- At smelteverket i Nikel må innføre mer omfattende rens tiltak slik at utslippene reduseres kraftig, og reduserer sin bruk slik at det smelteverket utfases
- At forskningsinnsatsen i nordområdene og det sirkumpolare Arktis må trappes opp
- At beredskap og overvåking i nord må styrkes
- Forby skipsfart som bruker tungolje
- Skape alternative arbeidsplasser på Svalbard og på sikt utfase kulldrift til energi og oppvarming
- Inngå samarbeid mellom Norge og Russland for å rense de forurensede naturområdene mellom Kirkenes og Nikel
- Verne Arktis, nord for 72. breddegrad, for fremtidig petroleumsvirksomhet

9.7 Regnskog

Bevaring av regnskog er et viktig tiltak for å redusere CO₂-nivået i atmosfæren. Hvert eneste år blir store regnskogsområder hogget ned. AUF ønsker en kraftig internasjonal satsning i arbeidet mot avskoging. Dette er viktig i et klimaperspektiv, men også i et miljøperspektiv for å ta vare på verdens biologiske mangfold.

Norge har hatt en viktig rolle i FNs regnskogsprogram. Denne rollen ønsker AUF at Norge skal fortsette å ha, AUF mener også at Norge bør troppe opp vår innsats mot avskoging, både økonomisk og politisk. Norge bør bruke internasjonale kanaler for å legge press på at andre land skal bidra økonomisk for å verne regnskog.

AUF vil:

- At Norge skal bevilge fem milliarder årlig i kampen mot avskoging
- At Norge fortsetter å følge opp regnskogssatsingen gjennom REDD+
- Gi større vern til de biologiske mangfoldet i regnskogen
- At arbeidet med å bevare regnskogen alltid skal skje i samarbeid med lokalbefolkningen og at bevaringen skal skje på deres premisser
- Forsterke innsatsen mot drivkreftene bak avskoging
- Ha et importforbud mot tropisk tømmer og palmeolje i Norge
- At Norge skal innføre tiltak for å hindre import av kjøttprodukter produsert på områder som er nedhogget regnskog
- Jobbe for en internasjonal merkeordning og forbud av palmeolje

- At Norge skal forby import av soya produsert på områder hvor regnskog har blitt hogget til fordel for soyaproduksjon

9.8 Internasjonal solidaritet

Norge har et ansvar for å bidra økonomisk til fornybar utvikling i resten av verden. AUF mener at 3% av BNI skal brukes på internasjonal solidaritet, hvorav 2% skal gå til bistand og 1% til internasjonale klimatiltak. Norge må gå inn med risikoavlastende midler for å få utviklingsland til å hoppe over den fossile industrialiseringen og heller satse på fornybar energi ved industrialiseringen av landet.

AUF vil:

- At Norge skal bruke 1% av BNI på internasjonale klimatiltak

9.8.1 Klimatilpasning

Selv med fornybarsamfunnet vil verden oppleve klimaendringer som vil endre forutsetningene for livene til folk. AUF vil ha fokus på hvordan verden skal tilpasse seg klimaendringene vi vet kommer, samtidig som vi kutter utslipp. Tall fra Verdensbanken antyder at kostnadene knyttet til å tilpasse seg klimaendringene vil ligge mellom 75 og 100 milliarder dollar fram mot 2050. De rike landene, som i størst grad har bidratt til klimaendringene, må også bidra internasjonalt til arbeidet med klimatilpasning.

AUF mener at norske midler til klimatilpasningstiltak i utsatte landene skal komme i tillegg til tiltak for å redusere klimagassutslipp og eksisterende bistandsmidler. Vi vil også se klimatilpasning i et likestillingsperspektiv, og gjøre tiltak som kommer kvinner til gode og styrker deres stilling.

AUF vil:

- At Norge skal ta initiativ til å sørge for nødvendige midler til kampen mot sult og vannmangel som et resultat av klimaendringene
- At man har særlig fokus på kvinner og kvinners rettigheter i det internasjonale klimaarbeidet
- Forby import av vann til Norge fra land som har vannmangel
- Prioritere rent vann i norsk utviklingspolitikk, og større prosjekter innen resirkulering og rensing av drikkevann i lavinntektsland
- Alt trevirke skal være sporbart og merkes om det kommer fra bærekraftig produksjon

9.8.2 Klimaflyktninger

FN anslår at det innen 2050 vil være ca. 150 millioner mennesker på flukt som følge av klimaendringene. Ekstreme nedbør og tørkeperioder, naturkatastrofer skjer oftere og vi kan allerede nå fastslå hvilke områder som vil rammes hardest av klimaendringene. AUF mener at det må legges planer for å sikre trygghetene til menneskene som bor i disse områdene. Dagens flyktningkonvensjon omfatter ikke klimaflyktninger, så vi kan stå igjen med flere millioner mennesker som ikke har noe trygt sted de kan oppholde seg lovlig. Derfor mener AUF at det må lages en tilleggsprotokoll til flyktningkonvensjonen som omhandler klimaflyktninger. Det er dessuten viktig at Norge tar sin del av ansvaret for Klimaflyktningene. Vi har tjent oss rike på ikke-fornybare energikilder og er delvis ansvarlige for at disse menneskene må på flukt. AUF mener derfor at Norge årlig skal ta imot minst 5000 klimaflyktninger.

AUF vil:

- At flyktningkonvensjonen skal ha en tilleggsprotokoll som omhandler klimaflyktninger
- At Norge årlig skal ta imot 5000 klimaflyktninger
- Arbeide opp mot relevante internasjonale aktører for at de skal legge frem en konkret plan, som koordinerer hvordan verden skal håndtere klimaflyktningkrisen

Vedlegg A: Ordliste

Alternative proteinkilder: Viser ofte til alternativer til de «vanlige proteinkildene våre» som særlig er storfe, kylling, fisk og lam. Et eksempel på en alternativ proteinkilde kan være larver, insekter eller bønner.

Bentisk bunntråling: tråling etter fisk og skalldyr på havbunnen som innebærer at trålere skrapet havbunnen.

Biodrivstoff: Drivstoff framstilt av biologisk materiale

Bioraffinerier: Et anlegg som gjør biologisk materiale til bioolje, biogass, biodiesel, osv.

Bærekraft: Det man gjør skal imøtekomme behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov

CDM-kvoter: En FN kvote som blir fordelt mellom land. Land kan kjøpe de av hverandre mot at landet som selger lover å kutte utslippene sine.

CO₂-kompensasjonsordning: Etter at man fikk kvoter for CO₂ i EU i 2005, valgte regjeringen å lage en ordning slik at viktig industri fikk utbetalt et beløp årlig for å motvirke høye strømpriser som kom som følge av kvoter. Dette for å forhindre utflagging av norsk industri som faktisk fikk energien sin fra i hovedsak fornybar kraft.

EE-registeret: Produsentregisteret over elektriske og elektroniske produkter

Enova: Et foretak som ligger under Klima- og miljødirektoratet. Enova blir finansiert gjennom Energifondet og har som mål å: Kutte i klimautslipp, bidra til utvikling av klima- og miljøteknologi, bidra til mer effektiv energibruk.

ETS- og CDM-kvoter: Er ulike type klimakvoter. Du trenger kvoter for å lovlig kunne slippe ut CO₂.

ETS-kvoter: Er EU sine kvoter som kan kjøpes og selges av alle private og offentlige subjekter. Bedrifter i enkelt industrier trenger kvoter for å lovlig kunne slippe ut CO₂, så kalt

kvotepliktig sektor. Det er et tak for antall kvoter som kan brukes hvert år og det blir færre for hvert år som går.

Fisjon og fusjon: Er to ulike metoder for å ta i bruk kjernekraft. Enkelt forklart er fisjon at du får energi ved å dele atomkjerner, mens fusjon er at to atomkjerner «smelter» sammen. Fusjon er det som skjer i sola. Fisjon er det alle energiskapende atomkraftverk er i dag. Fusjon har et potensial for å lage mye mer energi, i tillegg blir det ikke farlig avfallsstoffer knyttet til fusjon. Man har ikke klart å lage fusjonskraftverk som produserer mer energi enn den trenger.

Fornybar energi: Er naturlige energikilder som, forvaltet riktig, kan anses å være evigvarende og utømmelige. Dette er i motsetning til ikke fornybar energi som olje, gass og kull.

FoU-innsats: Betyr at man vil gjøre en innsats på forskning og utviklingsarbeid (FOU).

Genmodifisert mat: Næringsmidler som består av, inneholder eller har blitt fremstilt ved hjelp av planter, dyr eller bakterier som har endrede arveegenskaper ved å bruke genteknologi.

IKT: Står for «informasjons- og kommunikasjonsteknologi» og omfatter teknologi for innsamling, lagring, behandling, overføring og presentasjon av informasjon.

Industrielle symbioser: Betegnelse på et system hvor en bedrift/industri lever av et avfallsprodukt fra en annen. For eksempel hvordan bioraffinerier bruker avfall fra skogindustrien til å lage bioenergi.

Karbonavgift: Det kreves inn en avgift basert på hvor mye karbon man slipper ut. Jo mer karbon man slipper ut jo høyere avgift betaler man

Karbonfangst og lagring: Teknologi som gjør det mulig å fange karbondioksid (CO₂) og lagre det i stedet for å slippe det ut i atmosfæren

Klimadifferensiert: En avgift ut ifra hvor stor skade reisen gjør på klima. For eksempel: Flyturer som forurenses mer har høyere avgift og flyturer som forurenses mindre har mindre avgift

Konsesjon: En tillatelse som må gis av en offentlig myndighet for at det skal settes i verk en virksomhet eller et tiltak. F.eks. tillatelse til å lete etter olje

Leterefusjonsordningen: En særordning der selskap som leter etter olje på norsk sokkel, får refundert 78% av kostnadene knyttet til letingen av staten, uansett om de finner olje eller ikke.

Livssyklusperspektiv: Ikke bare se på hvilke utslipp som blir sluppet ut innenfor Norges landegrensler, men på hvilke utslipp Norge totalt står ansvarlige for. F.eks. ikke utelukkende se på utslipp knyttet til produksjon av norsk olje og gass, men også utslippene knyttet til forbrenning av norsk olje og gass i utlandet.

Mellomlandsforbindelser: Er en strømforbindelse mellom to land i form av enten en luftkabel eller en undersjøisk kabel.

Paris-avtalen: Internasjonal avtale som skal sørge for at verdens land klarer å begrense klimaendringene.

Petroleumsindustrien: Er en samlebetegnelse på industri som baserer seg på bruk av fossile energikilder som olje, gass og kull. Petroleumsindustrien står i dag for store deler av verdens utslipp.

Plukkhogst: Er at man hogger trær spredt, og gjerne de som er mest egnet til bearbeiding. Dette i motsetning til flatehogst, hvor man kutter alle trær i et område.

Prisdifferensiering: Det vil si at det setter ulik pris på samme produkt. Målet er ofte å gjøre produktet tilgjengelig for flere. Et eksempel på dette er studentrabatt på kollektivreiser.

Prosessindustri: Produseres like produkter i stor skala og produktene bearbeides i etterfølgende prosesser. Omfatter blant annet treforedling, oljeraffinerier og kjemisk.

Rammebetingelse: Krav som ligger til grunn for hvordan en virksomhet eller aktivitet skal drives. Her spiller eksempelvis lovverket en viktig rolle med tanke på at det stiller krav og setter begrensninger til for eksempel hvordan bedrifter skal drive.

Samforbrenningsanlegg: Anlegg for avfall med hovedformål å produsere energi eller framstille materielle produkter, som i tillegg forbrenner avfall.

Sektorovergripende prosjekter: Prosjekter som involverer flere ulike type bedrifter og institusjoner. Eksempel vil det å bygge et datasenter som har opplysninger for både politi, helsevesen og andre næringer være et sektorovergripende prosjekt.

Selvforsyningsgrad: I hvor stor grad et samfunn produserer like mye av varer og tjenester som vi forbruker, og dermed klarer å forsyne oss selv med det vi trenger.

Statlig eierskap: Staten har eierinteresser i 90 selskaper, og har direkte eierskap i 68 av dem. Statlig eide selskaper forvalter store økonomiske verdier på vegne av fellesskapet.

Superledere: Er et materiale som under en bestemt temperatur, kan transportere strøm uten at man opplever motstand og dermed tap av energi. Superledere kan bidra til at man får utnyttet den energien man produserer maksimalt.

Trafikklyssystemet: Et system som ønsker vekst i oppdrettsnæringen, men som skal sørge for at denne veksten ikke skjer uten at forutsigbarhet og miljømessig bærekraft er ivaretatt.

Vertikale gårder: Landbruk som foregår i høyden fremfor i bredden. Kan skje inne på lagerhus der hyller på hyller ligger over hverandre med avlinger.

Økosystem: En naturtype med organismer tilpasset et bestemt naturmiljø